

GENÇ KALEMLER

Kosova'nın İlk Türkçe Dijital Dergisi

Nisan 2026 | Sayı 19

Gençliğin Sesi, Birliğin Gücü

İÇİNDEKİLER

BAHARIN GETİRDİĞİ SORUMLULUK
GENÇLİK, EMEK VE BİRLİK

8

SESSİZ GÜÇ, GÜRÜLTÜLÜ EGO
ZEYCAN AGO'NUN KALEMİNDEN

9

UMUDA DAİR
İNCİ NAZ YAZLA'NIN KALEMİNDEN

10

CÜMLESİ YARIM KALANLAR
ALİ MULA'NIN KALEMİNDEN

11

ARKA SOKAKLAR
İKRA ELŞANİ'NİN KALEMİNDEN

12

BEN KİMİM
İKRA ELŞANİ'NİN KALEMİNDEN

13

İÇİNDEKİLER

BİR HAYAT BİR KARAR - MESLEK SEÇİMİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER DEĞERLİ BİR ÇALIŞMA	15
BAHARIN GETİRDİĞİ SORUMLULUK BU AYIN ETKİNLİKLERİ	34
BİLGE KAĞAN ŞİİR KÖŞESİ GENÇ KALEMLER'DEN ŞİİRLER	41
OĞUZ KAĞAN SANAT KÖŞESİ DEĞERLİ SANAT ESERLERİ	49
ULUĞ BEY BİLİM KÖŞESİ POPÜLER BİLİM YAZILARI	52
KAŞGARLI MAHMUD DİL VE KELİME KÖŞESİ BİR KELİME, BİR DÜNYA	61
KÜRŞAD FOTOĞRAF KÖŞESİ KOSOVA'DAN KARELER	63

GENÇLIĞE HITABE

Ey Türk gençliği!

Birinci vazifen; Türk istiklalini, Türk cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir. Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir.

İstikbalde dahi seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve haricî bedhahların olacaktır.

Bir gün, istiklal ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin.

Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir.

İstiklal ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler.

Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir.

Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar, gaflet ve dalalet ve hatta hıyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri, şahsi menfaatlerini müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakruzaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evladı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklal ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

Baharın Getirdiği Sorumluluk Gençlik, Emek ve Birlik

Nisan ve Mayıs ayları, yalnızca baharın gelişini değil; gençliğin, emeğin ve umudun yeniden hatırlandığı bir dönemi temsil eder. Doğa bu aylarda nasıl canlanıyorsa, toplumlar da gençlerin enerjisi, çalışkanlığı ve üretme isteğiyle güç kazanır.

Kosova Türk gençliği için bu dönem, geçmişi hatırlamak ve geleceğe karşı sorumluluk almak açısından ayrı bir anlam taşır. Çünkü bir toplumun varlığını sürdürmesi yalnızca tarihine sahip çıkmasıyla değil, o tarihi anlayan ve geleceğe taşıyan gençlerle mümkündür.

Bugün genç olmak; sadece eğitim almak, kişisel hedefler belirlemek ya da geleceğe hazırlanmak değildir. Genç olmak aynı zamanda yaşadığı toplumu tanımak, diline sahip çıkmak, kültürünü yaşatmak ve gerektiğinde sorumluluk üstlenmektir. Özellikle azınlık toplumlarında gençlerin görevi daha da önemlidir. Çünkü dilin, kültürün ve toplumsal hafızanın devamı çoğu zaman genç kuşakların ilgisine ve emeğine bağlıdır.

Bu noktada genç kalemlere büyük bir görev düşmektedir. Yazmak, yalnızca kelimeleri yan yana getirmek değildir; düşünmek, fark etmek ve iz bırakmaktır. Bugün yazılan bir satır, yarın bir başka gence ilham olabilir. Bugün korunan bir kelime, yarın bir kültürün yaşamaya devam etmesine katkı sağlayabilir.

Bazen küçük görünen çabalar, zamanla büyük bir anlam kazanır. Bir dergide yayımlanan yazı, bir etkinlikte yapılan konuşma, bir gencin kendi dilinde kurduğu cümle ya da toplum için harcadığı emek; hepsi ortak hafızanın bir parçasıdır. Bu yüzden üretmek, sadece bireysel bir başarı değil, aynı zamanda topluma bırakılan sessiz ama kalıcı bir izdir.

Nisan ve Mayıs bize umudu hatırlatır. Fakat umut, tek başına yeterli değildir. Umudu emeğe, emeği üretime, üretimi ise toplumsal faydaya dönüştürmek gerekir. Gençlik de tam olarak bu dönüşümün adıdır: enerji, cesaret, sorumluluk ve ortak amaç.

Bu aylar aynı zamanda birlik duygusunu güçlendirmek için de bir fırsattır. Bir toplumun geleceği, yalnızca bireylerin başarısıyla değil, o bireylerin birbirine destek olmasıyla şekillenir. Gençler yan yana geldiğinde, fikirler paylaşıldığında ve ortak hedefler etrafında buluşulduğunda, küçük topluluklar bile güçlü bir ses hâline gelebilir.

Bu yüzden bahar aylarını yalnızca mevsim değişikliği olarak değil, bir yenilenme çağrısı olarak görmeliyiz. Daha çok okumalı, daha çok üretmeli ve birbirimize daha güçlü bağlarla sarılmalıyız. Çünkü dilini yaşatan bir gençlik, kimliğini de yaşatır; kimliğini yaşatan bir gençlik ise geleceğe daha sağlam yürür.

Bahar yalnızca doğaya gelmez. Bazen bir toplumun kalbine de gelir. Yeter ki o baharı taşıyacak genç yürekler ve yazacak cesur kalemler var olsun.

SESSİZ GÜÇ, GÜRÜLTÜLÜ EGO

Bazen insanlar kendilerini bulunmaz bir Hint kumaşı sanıyor. Dokunulmaz, ulaşılmaz, vazgeçilmez... Sanki dünya onların etrafında dönüyormuş gibi davranıyorlar. Oysa aynı gökyüzünün altında, aynı kırılğan kalplerle yaşıyoruz hepimiz. Kimimiz bunu saklamayı öğrenmiş, kimimiz ise başkalarının zayıflıklarını görmezden gelerek güçlü olduğunu sanıyor.

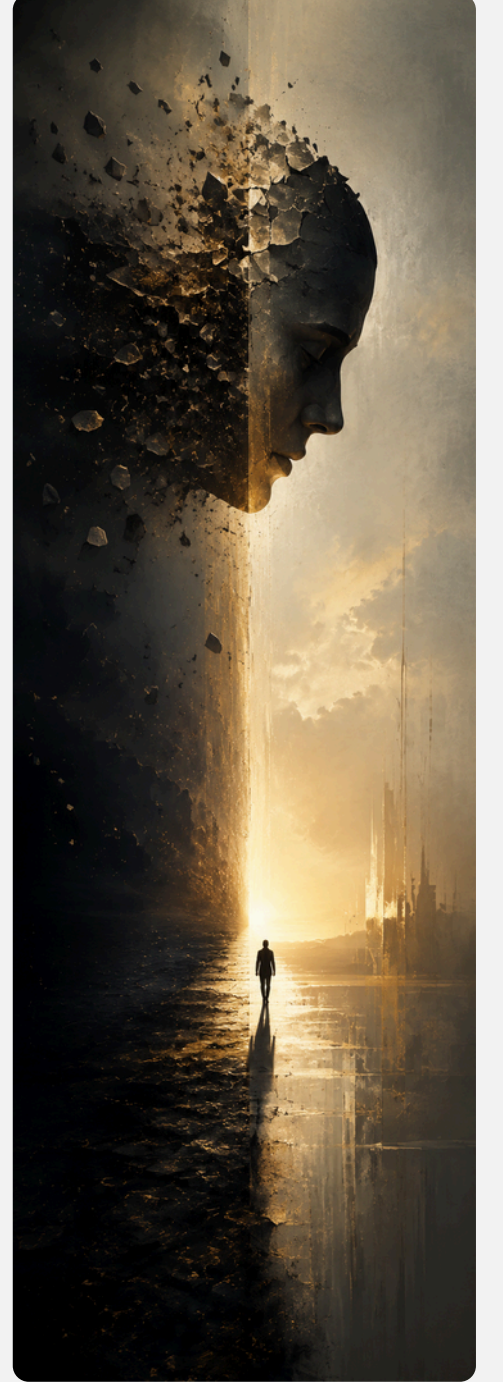
Ego, insanın üzerine giydiği en ağır zırh aslında. Dışarıdan bakınca parlak, etkileyici... ama içten içe insanı yalnızlaştıran bir yük. Çünkü ne kadar yükseğe koyarsan kendini, o kadar uzaklaşırsın gerçek bağlardan. Ve bazen insanlar, karşısındakini küçültmeden kendini büyük hissedemiyor. İşte en çok orada başlıyor acımasızlık. Bir sözde, bir bakışta, bir susuşta...

Ama hayat sadece onların sesiyle dolu değil. Hayat, kırılan ama yine de toparlanan insanların sessiz direnişisiyle ilerliyor. Görülmeyen mücadeleler var, kimsenin bilmediği savaşlar... Ve çoğu zaman en güçlü olanlar, en az konuşanlar oluyor.

Evet, insanlar bencil olabilir. Evet, kalpler sertleşebilir. Ama buna rağmen ayakta kalmak zorundayız. Çünkü bizim değerimiz, başkalarının bizi nasıl gördüğüyle ölçülmez. Biz, düştüğümüzde tekrar kalkabilme gücümüzle varız. İçimizdeki iyiliği kaybetmeden yürüyebilmekle varız.

Belki dünya bazen fazla gürültülü, fazla kırıncı... ama biz yine de kendi iç sesimizi korumak zorundayız. Çünkü gerçek güç, başkalarına benzeyerek değil; kendi kalbini kaybetmeden hayatta kalabilmektir.

Zeycan Ago

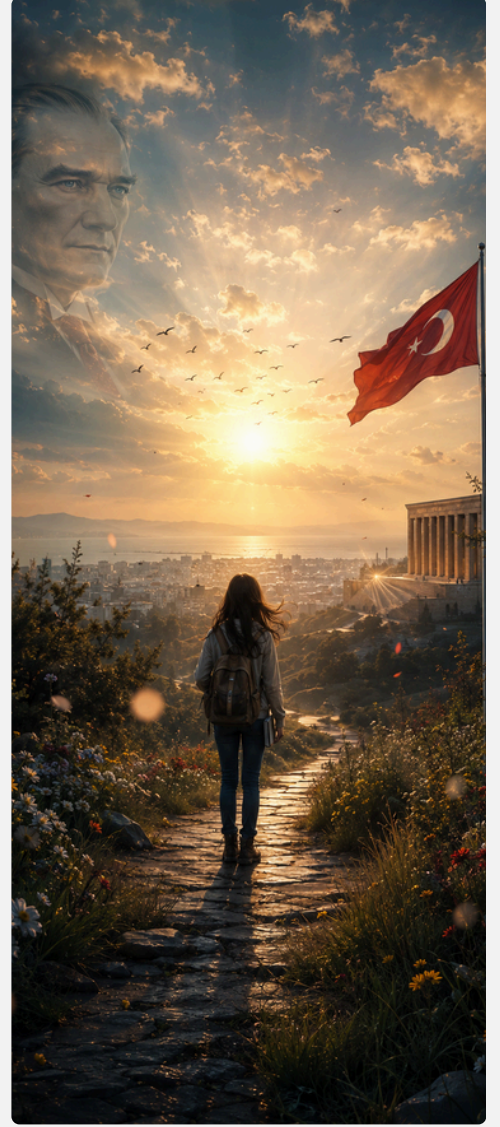

UMUDA DAİR

Umudum var aslında,
insanlığa dair küçük bir umut,
hani buz gibi soğuk havada
ellerine üflediğin sıcak nefesle
ısınma umudun vardır ya tam
olarak öyle bir umut.
Dünyaya bakıyorum, gerçi
bakamıyorum nereye gidiyor
bu gençlik, nereye gidiyor bu
hayat, gerçi gidemiyor
zamanda durdukça geriliyoruz,
geriye sayıyor yıllar, yıllar değil
düşünceler. Bu dünyanın
umutları biziz, biz yazdıkça
umutlanıyor dünya, biz
varoldukça filizleniyor ağaçlar.
Maviye olan umudum gibi bir
umut var içimde, bir huzur, bi
güzel söz beklemek gibi.
Umudum Atamın bana bıraktığı
mirasa dair, biz gençler ileriye
taşıyacağız bu hayatı , Türk
gençleri olarak yaşatacağız bu
cumhuriyeti, umudumu
kaybetmememin sebebi de bu.
Bizim için, bizler için, gelecek
nesiller için umudum var
benim.

Bahar mevsiminde dalda açan
taze bir bahar gibi,
Karanlığın ardından doğan ilk
ışık gibi,
Uzun bir geceden sonra gelen
sabah gibi,
Yağmurdan sonra toprağın
kokusu gibi,
Kışın ortasında içi ısıtan bir
güneş gibi,
Kaybolmuşken bulunan bir yol
gibi,
İçine su serpen bir söz gibi,
Uzakta da olsa görünen bir
umut gibi...

İnci Naz Yazla

CÜMLESİ YARIM KALANLAR

Bazı insanlar vardır; etrafları kalabalıktır, sesler eksik olmaz, kahkahalar havada dolaşır... Ama içlerinde yankılanan bir sessizlik vardır ki, hiçbir gürültü onu bastıramaz. Çünkü insan, en çok anlaşılmadığında yalnız kalır. En çok, cümleleri yarım bırakıldığında... En çok, biri gözlerinin içine bakıp da gerçekten "seni görüyorum" demediğinde.

İnsan anlatamadıkça susar. Sustukça derinleşir. Ve o derinlikte kaybolur gider; düşünceler, birbirine dolanan yollar gibi zihninde uzayıp gider. Dışarıdan bakıldığında sadece dalgın görünür... Oysa içinde fırtınalar kopuyordur.

Kaldır başını, bak etrafına. O boşluğa dalmış gözleri gör... Hani bir noktaya takılı kalmış gibi duran, ama aslında kendi iç evreninde kaybolmuş olan insanlar... İşte onlar. Her yüz bir hikâye taşır; kimi yüzler bomboştur, hiçbir iz yoktur sanki... Ama bazı yüzler vardır ki, yılların yükünü sessizce taşır. Bir bakışta anlarsın; o gözler çok şey görmüştür, çok şey susmuştur.

Anlaşılmayan insan konuşmaz artık... Yazar. İçinde birikenleri, söyleyemediklerini, haykıramadıklarını satır satır döker kâğıda. Çünkü kâğıt yarıda kesmez, yargılamaz, anlamaya çalışır. Her kelime, içinde kopan bir parçanın izidir aslında.

İnsan bazen var olduğunu kanıtlamak için yazar. "Ben buradaydım" demek için... "Hissettim, yaşadım, yandım" diyebilmek için...

Ve belki de en çok bu yüzden... Bazı yazılar okunmaz, hissedilir. Çünkü onları yazan kalem değil, kırılmış bir kalptir.

Ali Mula

ARKA SOKAKLAR

Ey gidi İstanbul, sen mi büyüsun ben mi?
Yüce bir tarihi içine sığdıran sen misin büyük olan,
Tüm duygularını kalbine sığdıran ben mi?
Sen misin büyük olan ey İstanbul,
Kan ağlayan halkın mı ?
Sokaklarında serilmiş, buz tutmuş çocuklar,
Açlıktan dilenenler mi yoksa?
Kocaman minarelerinden yükselen ezanlarla huzur veren sen misin büyük olan ,
Yükü omuzlarından ağır bu insanlar mı?
Sen misin büyük olan,
Hastane köşelerinden seni izleyip ümit bekleyen insanlar mı?
Mavi bir gece de kurduğu tüm hayallerinin karanlık bir gecede yıkılışını seyreden o genç mi büyük olan?
Sonu olmayan sokakların mı?
Uçsuz bucaksız otoyolların mı büyük olan ,
Kanlı bir gecede tek hayali uçurtmasını uçurtmak olan çocukların mı?

Göklere kadar yükselen binalarının arka sokaklarında ki acılara şahit misin ey İstanbul?
Sen misin büyük olan ey Fatih'in şehri ,
Yoksa tüm zorluklara rağmen dimdik durabilen biz mazlumlar mı?
Sen misin büyük olan İstanbul, Her zorluğa göğüs geren ben mi?
Sahi kendi yükünü bile taşıyamayan bana karşı ,
Sen yüzyılların yükünü nasıl taşırsın içinde?
Sen misin yükselen müziklerin arasında acı çığlıklarını saklayan?
Sen misin parlak ışıklarına hikayelerini örtbas eden?
Ey gidi İstanbul , sen misin tüm bu acıların şahidi?
İzlerken yaşayan sen misin büyük olan,
Yaşarken ayakta duran ben mi?
Nesin sen ey İstanbul tüm hikayelerin burada başlayıp burada sonlandığı yer mi?

Tüm mutlulukların , tüm acıların , tüm duyguların şahidi mi?
Görmediğim daha neleri taşırsın içinde ?
Sokaklarında r daha ne hikayeler yazılı...
Ey gidi İstanbul, söylesene sen mi büyüsun, sokaklarında sıkışmış, kalmış ben mi?

İkra Elşani

BEN KİMİM?

Bir göz açılır, ve sonra aynı göz kapanır ve herbirimiz bu gözün aynı insana ait olduğuna inanırız fakat o göz aynı kişiye ait değildir, "İnsanlar bir günün renklerini sadece başlangıcında ve bitişinde izler oysa bir günün farklı anlarla geçip giden çok çeşit tonları vardır", der Markus Zusak Kitap Hırsızında , hayatta tamda böyledir, doğum ile ölüm arasında yaşadığımız o hayatın binlerce tonu arasında gözümüzü açtığımız andan çok farklıyız aslında herbirimiz , peki biz kimiz, yada ben kimim? Hayatım boyunca kendime en çok sorduğum soru budur , ben kimin ?Fakat yanıt her soruşumda bıkmadan hep değişir, hep farklıdır, dün ki ben ve bu gün ki ben arasında bile çok fark vardır her zaman.İlginçtir , Dünya'da en çok sorulan , gittiğimiz her yerde , her konuşmada , her sınavda, okuduğumuz her şeyde çok basit gibi görünen ama aslında evrenin en karmaşık sorusu olan o soru var, ben kimim?

Bence bu soru Dünya'nın en önemli sorusu ve ne yazık ki neredeyse hiçbirimiz, bu sorunun cevabını bilmiyoruz, çünkü bu sorunun cevabını kendine vermiş olanlar bu gün Dünya'da en büyük şeyleri başarmış olanlar, çünkü tek bir yanıt evrenin tüm sırlarını ortaya koyabilecek güçte , peki kimim ben?

" Rüyasında kelebek olduğunu gören bir insan mıyım,yoksa rüyasında insan olduğunu gören bir kelebek mi?"

Bir ben vardır bende , benden içeri demiş Yunus Emre , kendi benliğimizi bile bilmediğimiz bu çağda ben arayışta olan binlerce kişiden tek biriyim, ben bir kâşifim , her şeyden önce kendini keşfetmeye çalışan , çünkü ancak kendimi bilirsem yola devam edebilirim, yazarlıkta benim keşif yolculuğum , çünkü yazarlık her geçen gün biraz daha fazla duygu biraz daha fazla anlam demektir.Ben kimiyim, bilmiyorum, çünkü bildiğim bir şey var oda hiçbir şey bilmediğim diyenlerin yolundan gidenim.Arayışta olanım , sorgulayan, bilime her daim aç olanlardanım, ben kimiyim, görünmeyeni görmeye çalışanlardan , anlatılmayanı yazmaya çalışanlardanım, uyanmaya ve uyandırmaya çalışanlardanım.

Çünkü bir göz açılır ve aynı göz kapanır ama açılan göz doğduğumuz gün değil uyandığımız günün gözüdür, çünkü asıl o gün yeniden doğarız ve tamamıyla değişiriz o yüzden o göz doğduğumuz gündeki kişiye ait değildir artık o biz, biz değilizdir, doğumla ölüm aradında geçen incecik çizgi olan hayat uyanışımız için verilen küçük bir şanssa eğer uyanışa giden yolda o en basit sorunun cevabında saklı gerek, " Bir kez kendini bulmuş olan kişinin bu yeryüzünde yitirecek bir şeyi yoktur artık ve bir kez kendi içindeki insanı anlamış olan bütün insanları anlar", der Olağan Üstü Bir Gece'de

Bu soruyu bu kadar anlamlı kılan nedir bilmiyorum açıkçası, ama bu güne kadar yazılan en güzel kitap, çekilen en güzel film , söylenen en iyi şarkı , en iyi dizi , en anlamlı hikaye , en çok etkileyen , en derin iz bırakan, en çok düşündüren her şey hep aynı konu üzerine kuruldu , ben kimim?

O halde bu soru gerçekten sıradan bir soru olmasa gerek, öyle değil mi?

Sahi kimim ben, kim olmalıyım, nereye aitim, ben bu Dünya'ya ne için geldim?

İkra Elşani

Bir Hayat Bir Karar – Meslek Seçimine Etki Eden Faktörler

Bu çalışmayı, Kosova’da Türkçe eğitimin 75. yıl dönümüne ithaf etmekten büyük bir gurur ve onur duymaktayız.

Proje yürütücüsü Gjon Buzuku Lisesi Tarih Öğretmeni Fetnan Derviş

Projede çalışan öğrenciler: Beren Futko, Erva Pupus, Gaye Muzbeg, Cem Yürüş, Ebrar Seydula, Simay Luma, Zeynep Sena Cinali, Ecrin Arslan, Ecem Davulci, Güner Buş, Uygur Muzbeg, Asel Ceylan, Esila Altıparmak [1].

Hız Muhammed’in “Ya öğretene ol, ya öğrenene ol, ya dinleyen ol ya da ilmi destekleyen ol. Beşincisi olma, helâk olursun!” hadisi şerifi, eğitim ve öğretim faaliyetlerine destek olmanın ne denli önemli olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bir Afrika atasözü de “çocuğu bütün köy eğitir” der. Bu anlayıştan hareketle, projemizde bilgi ve tecrübeleriyle önemli bir rol üstlenen değerli büyüklerimize; öğrencilerimizin gelişimine ve eğitimine sundukları katkılardan dolayı teşekkür ederiz.

Neden böyle bir proje çalıştık? Eğitim, birbiriyle bağlantılı aşamalardan oluşur ve her kademe öğrenciyi bir üst seviyeye hazırlar. İlköğretim lise eğitimine, lise eğitimi ise üniversiteye geçiş sürecine temel oluşturur. Özellikle lise dönemi, öğrencilerin meslek ve kariyer seçimlerinde yön belirleyici bir role sahiptir. Lise eğitiminden sonra öğrencilerin doğru kariyer ve meslek seçimlerine yön verebilmek amacıyla bu projeyi gerçekleştirdik.

Bu projeyi gerçekleştirmemizin bir diğer önemli nedeni, Türkçe eğitim almış ve kişisel tecrübelerini paylaşan değerli büyüklerimizin bilgi ve birikimlerinden faydalanmaktır. Bu kapsamda, Türkçe eğitimin 1951 yılında başlamasıyla Türkçe eğitim gören ilk nesil öğrencilerden Fevzi Derviş başta olmak üzere, 1999 savaşıdan önce Türkçe eğitim almış ve Türk toplumuna yön vermiş kıymetli büyüklerimizin deneyimlerinden yararlandık. Bu değerli şahsiyetlerin tecrübeleri sayesinde hem geçmiş döneme dair daha sağlıklı bilgi edinmiş olduk hem de o dönemin sosyal ve eğitimsel yapısı daha iyi anlaşılabilir oldu. Onların anlattıkları yalnızca bilgi değil, aynı zamanda bir dönemin ruhunu da yansıtmaktadır.

[2] İsimler yaş sırasına göre (1939 - 1974) yazılmıştır.

Değerli tecrübeleriyle projemize destek veren Sayın: Fevzi Derviş, Mürvet Karahoda, Ahmet Ceylan, İskender Muzbeg, İsmail Kabaş, Sehar İbolar, Seza Celina, Dr. Hülkiye Dalduş, Şükran Celina, Dr. Bülent Kırle, Dr. Güner Buş, Bediha Bütüç, Fadile Yarımhoroz, Tasim Seydula, Dr. Müjdat Kovaç, Dr. Recep Rada, Nedim Moskov, Duran Pupus, Ramadan Şinik, Muradiye Çürt, Fetnan Derviş, Meral Troşala’ya çok teşekkür ederiz.[1] Eğitim sürecimize sağladığı destek ve projeye verdiği değerli katkılarla bizleri motive eden Gjon Buzuku Lisesi Müdürü Sayın Msc. Gylaj Shipkovica Karjagdiu’ya teşekkür ederiz.[2]

Şehrimizdeki Türk toplumunun aydın ve yetkin bireyleriyle gerçekleştirdiğimiz söyleşiler sonucu ortaya çıkan bu çalışma, geçmiş ile bugün arasında anlamlı bir köprü kurmamıza katkı sağlamıştır. Ulaştığımız sınırlı sayıya rağmen, elde edilen bilgiler o dönemde Türk toplumunun güçlü bir eğitilmiş ve bilinçli kadroya sahip olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu değerli tecrübelerin gelecek nesillere aktarılması, hem tarih bilincinin güçlenmesi hem de gençlerin doğru yönelimler geliştirmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Şüphesiz Türkçe eğitim almış çok sayıda başarılı ve aydın büyüğümüz bulunmaktadır. Bu çalışmada ise yalnızca sınırlı sayıda kişiyle mülakat gerçekleştirilmiştir. Milli varlığımıza, kimliğimize, dilimize ve kültürel hafızamıza bu isimlerin her biri farklı alanlarda önemli katkılar sunmuş ve değer katmıştır. Görüşme yapılan kişiler, bu geniş birikimin yalnızca küçük bir bölümünü temsil etmektedir. Kosova Türk toplumunun gelişimine katkı sunan ve değer katan tüm Türk aydınlarımıza saygılarımızı sunarız.

Giriş

Sözlüklerde meslek; belirli bir eğitim süreci sonunda kazanılan bilgi ve becerilere dayalı olarak, insanlara yararlı mal ve hizmet üretmek ve karşılığında gelir elde etmek amacıyla yapılan, kuralları belirlenmiş bir iş olarak tanımlanmaktadır.

[1] Bu çalışma, Gjon Buzuku Lisesi’nde dönem projesi olarak titizlikle hazırlanmış ve 25 Mart 2026 tarihinde Proje Haftası kapsamında başarıyla sunulmuştur.

Bir Hayat Bir Karar – Meslek Seçimine Etki Eden Faktörler

Fetnan Derviş

Beren Futko, Erva Pupus, Gaye Muzbeg, Cem Yürüş, Ebrar Seydula, Simay Luma, Zeynep Sena Cinali, Ecrin Arslan, Ecem Davulci, Güner Buş, Uygur Muzbeg, Asel Ceylan, Esila Altıparmak.

Meslek, bireyin yaşamında merkezi bir yere sahip olup hem ekonomik hem de sosyal açıdan önemli işlevler üstlenir. Bireyin yaşam kalitesini belirleyen, gelir elde etmesini sağlayan ve toplumsal statüsünü etkileyen temel unsurlardan biridir.

Bireylerin yaşamları boyunca aldıkları kararlar, onların yaşam tarzlarını doğrudan şekillendirir. Bu kararlar arasında en kritik olanlardan biri meslek seçimidir. Seçilen meslek; bireyin çalışma ortamını, yaşam standardını, sosyal çevresini, hatta değerlerini ve geleceğe dair planlarını etkileyebilir. Bu nedenle doğru meslek seçimi, bireyin hem mutluluğu hem de başarısı açısından belirleyici bir rol oynar.

Sağlıklı bir meslek seçimi süreci, bireyin kendini tanımasıyla yakından ilişkilidir. İlgi alanları, yetenekleri, değerleri ve beklentilerinin farkında olan bireyler daha isabetli kararlar verebilirler. Bu doğrultuda yapılan seçimler, bireyin mesleğini severek yapmasına, üretken olmasına ve mesleki doyum elde etmesine katkı sağlar. Aksi durumda, yani bireyin özellikleri ile seçilen meslek arasında uyumsuzluk olduğunda, mesleki başarının ve yaşam doyumunun düşmesi kaçınılmazdır.

Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler

Meslek seçimi, tek bir nedene bağlı olmayan, çok boyutlu ve dinamik bir süreçtir. Bu süreci etkileyen faktörler genel olarak bireysel ve çevresel olmak üzere iki grupta ele alınabilir.

Bireysel faktörler olarak bireyin ilgi ve yetenekleri, kişilik özellikleri, değer yargıları, akademik başarısı, cinsiyeti, sağlık durumu ve psikolojik özellikleri meslek seçiminde önemli rol oynar. Ayrıca bireyin mesleklerle ilgili sahip olduğu doğru ya da yanlış bilgiler de karar sürecini etkileyebilir.

Çevresel ve sosyokültürel faktörlerden biri aile, bireyin meslek seçiminde en etkili çevresel unsurlardan biridir. Anne-babanın eğitim düzeyi, mesleği, ekonomik durumu ve çocuklarına karşı tutumları bu süreçte belirleyici olabilir. Bazı durumlarda aileler, çocuklarının kendi özelliklerinden çok iş güvencesi ve maddi kazancı yüksek mesleklere yönelmesini isteyebilmektedir. Bu da bireyin kendi potansiyelini göz ardı etmesine yol açabilmektedir.

Ailenin yanı sıra arkadaş çevresi, öğretmenler ve rol model alınan kişiler de meslek seçiminde etkilidir. Özellikle ergenlik döneminde bireyler, kendi ilgi ve yeteneklerinden çok sosyal çevrelerinin etkisiyle karar verebilirler. Bunun yanında medya da (televizyon, sosyal medya, diziler vb.) meslekler hakkında algı oluşturarak tercihleri etkileyebilmektedir.

Toplumsal değerler ve sosyo-ekonomik koşullar da meslek seçiminde önemli rol oynar. Toplumun bazı mesleklere daha fazla prestij atfetmesi, bireylerin bu mesleklere yönelmesine neden olabilir. Ayrıca iş bulma olanakları, kariyer fırsatları ve ekonomik beklentiler de tercihleri şekillendiren önemli unsurlardır.

Meslek Seçiminde Güncel Zorluklar

Günümüzde bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler, mesleklerin çeşitlenmesine ve sürekli değişmesine yol açmaktadır. Bu durum, özellikle lise çağındaki öğrenciler için meslek seçimini daha karmaşık hale getirmektedir. Gençler çoğu zaman kendilerini yeterince tanımadan, iş dünyası hakkında sınırlı bilgiye sahip olarak ve çevresel baskılar altında karar vermek zorunda kalmaktadır. Bu nedenle okullara ve rehberlik hizmetlerine önemli görevler düşmektedir. Öğrencilere kendilerini tanıma, meslekleri tanıma ve bilinçli karar verme becerileri kazandırılması, sağlıklı bir meslek seçimi süreci için büyük önem taşır.

Mülakat Bulguları ve Değerlendirme

Mülakat yapılan şahıslardan alınan cevaplar Kosova'nın savaş öncesi dönemine dair toplumsal hafızanın ne kadar katmanlı olduğunu göstermektedir.

Savaş öncesi Kosovada genel yaşam koşullarını nasıl hatırlıyorsunuz sorusuna verilen cevaplarda anlatıların neredeyse tamamında 1990 yılının Kosova tarihinde keskin bir ayrım olduğunu doğrular niteliktedir. 1980'lerin sonuna kadar olan dönem bir "huzur ve refah" dönemi olarak hatırlanmaktadır. Sosyalist Yugoslavya'nın sağladığı sosyal haklar (tatil ödenekleri, kısa çalışma saatleri, vizesiz seyahat) vurgulanmaktadır. Bu dönem "eşitlik, birlik ve beraberlik" kavramlarıyla tanımlanmaktadır.

Bir Hayat Bir Karar – Meslek Seçimine Etki Eden Faktörler

Fetnan Derviş

Beren Futko, Erva Pupus, Gaye Muzbeg, Cem Yürüş, Ebrar Seydula, Simay Luma, Zeynep Sena Cinali, Ecrin Arslan, Ecem Davulci, Güner Buş, Uygur Muzbeg, Asel Ceylan, Esila Altıparmak.

1990'lı yıllar sadece savaşın ayak sesleri değil, aynı zamanda tam bir ekonomik ve siyasi çöküş dönemi olarak görülerek, önceki refahın yerini hiperenflasyon ve işsizliğin aldığı ifade edilmektedir. Cevaplarda 1990 yılının başlarındaki ekonomik istikrarsızlığın günlük hayata etkileri çarpıcı örneklerle verilmiştir.

Hiperenflasyon ile bir uzman maaşının "1 kg ıspanak bile alamayacak" noktaya gelmesi veya maaşların hemen Alman Markı'na çevrilmesi, yerel paranın (Dinar) değer kaybını ve ekonomik güvensizliği simgelemektedir. Bu dönemde iş yaşamının durması, fabrikaların kapanması, işçilerin "ücretli izin" adı altında işten uzaklaştırılması veya maaş kesintisi gibi uygulamalar, sanayi toplumundan belirsizliğe geçişin kanıtıdır.

1989-1990 sonrası artan Sırp baskısı, insanların günlük hayatını bir güvensizlik ve korku çemberine aldığı, özellikle Arnavutların eğitimlerini ve işlerini bırakmaya zorlanması veya işten çıkarılması, sistemin belirli bir kesimi dışladığını göstermektedir.

O dönemdeki iç savaş sadece sıcak çatışmayla değil, işsizlik ve baskının yarattığı zorunlu göçle başlamıştır. Bu durum, nitelikli nüfusun ve gençlerin bölgeyi terk etmesine yol açmıştır.

Verilen cevaplardan çıkan temel sonuç Kosova halkı için "savaş öncesi", tek bir dönemi değil, iki zıt dünyayı temsil eder. Birincisi herkesin ortalama bir refaha sahip olduğu nostaljik geçmiş, etnik köken fark etmeksizin komşuluk ilişkilerinin güçlü olduğu ve devletin "sosyal" yüzünün hissedildiği Eski Yugoslavya dönemi. İkincisi, ekonomik sistemin çöktüğü, siyasi baskıların arttığı, temel ihtiyaçların karşılanamaz hale geldiği ve toplumun "belirsizlik" içinde hapsoldüğü Savaşın Önündeki Karanlık 90'lı yıllar.

Kosova'da savaş sadece bir askeri çatışma olarak değil, ondan yıllar önce başlayan ekonomik sefalet, siyasi dışlanma ve toplumsal güvenin kaybı olarak yaşanmaya başlamıştır. Tanıklardaki "Kimsenin başına gelmesin" temennisi, bu sürecin sadece maddi değil, derin bir psikolojik yıkım yarattığının en büyük kanıtıdır.

[3] "Ben ve üç arkadaşım Sarajevo Üniversitesi Trafik Mühendisliği bölümünde okuyorduk. Bir gün fakülte dekanı bizi odasına çağırarak nereden geldiğimizi ve başarımızın sırrını sordu. Biz de matematik öğretmenimizin adını verdik. Bunun üzerine fakülte, öğretmenimize teşekkür belgesi gönderdi. Matematik Öğretmenim Mehdi Yıldırım idi." Duran Pupus.

Eğitime erişim nasıldı sorusuna verilen cevaplarda pek çok katılımcı, özellikle 1980'li yılların sonuna kadar olan dönemi eğitimin en kaliteli olduğu zamanlar olarak hatırlıyor. Öğretmen kalitesinden bahisle mesleğini seven, öğrencisiyle ilgilenen ve yorulmadan hizmet eden bir öğretmen neslinden bahsedilmektedir. Hatta matematik öğretmenine fakülteden teşekkür belgesi gönderilmesi örneği, o dönemki temel eğitimin ne kadar sağlam olduğunu göstermektedir.[3]

Eğitimin kanunen herkese açık olduğunu çalışkan öğrencilerin üniversiteye gidebildiğini, başarılı öğrencilere burs imkânı sağlandığını, ilk ve ortaöğretimde erişimin görece kolay olduğu ifade edilmektedir. Liyakat ve başarı vurgusu yapılarak notları çok iyi olan öğrencilerin üniversite sınavına bile girmeden istedikleri bölüme yerleşebilmesi, sistemin o dönemde başarıyı ödüllendirdiğini göstermektedir. Devlet desteğinin var olması, maddi durumu yetersiz olan ama başarılı olan öğrencilere burs sağlanması, eğitimin toplumsal bir hak olarak görüldüğünü kanıtlamaktadır.

Türk azınlığın perspektifinden bakıldığında durumun daha karmaşık olduğu görülüyor. İlkokul ve lise seviyesinde, başlarda kadro eksikliği olmasına rağmen ana dilinde (Türkçe) eğitime erişim mümkünken, üniversite seviyesinde seçeneklerin sadece sınıf öğretmenliği veya Türk dili ve edebiyatı gibi alanlarla sınırlı olması, Türk gençlerini bir seçim yapmaya zorlamıştır. Kosova'daki dil kısıtlamaları veya yükseköğretim yetersizliği nedeniyle 1990'lı yılların başında Türk öğrencilerine Türkiye Cumhuriyeti üniversitelerinde okuma imkânı ortaya çıkmaya başlamıştır.

Eğitim sisteminde gizli veya açık bir ayrımcılığın izleri anlatılarda net bir şekilde ifade edilmiştir. Sırp ve Türk öğrencilerin aynı sınıfta olduğu durumlarda, Sırp hocaların kendi milletinden öğrencilerle daha verimli ilgilenmesi fırsat eşitsizliği olarak ifade edilmiştir. Bir Sırp öğrenci iki lisede birden okuyabilirken (müzik lisesi ve düz lise), bir Türk öğrencinin aynı anda iki lisede okuma yaşayı öne sürülerek müzik lisesini bırakmaya zorlanması, adaletsizliğin somut bir örneği olarak sunulmuştur.

Bir Hayat Bir Karar – Meslek Seçimine Etki Eden Faktörler

Fetnan Derviş

Beren Futko, Erva Pupus, Gaye Muzbeg, Cem Yürüş, Ebrar Seydula, Simay Luma, Zeynep Sena Cinali, Ecrin Arslan, Ecem Davulci, Güner Buş, Uygur Muzbeg, Asel Ceylan, Esila Altıparmak.

Priştine Üniversitesi kurulana kadar yükseköğrenim için Belgrad veya Zagreb gibi uzak şehirlere gitme zorunluluğu, eğitime erişimi sadece maddi durumu çok iyi olanlar veya burs kazananlar için mümkün kılmıştır. 90'larda derinleşen ekonomik kriz, öğrencilerin çoğunun okuldan kopmasına ve erken yaşta iş hayatına atılmasına neden olmuştur.

Üniversiteye gitmek herkes için mümkün müydü sorusuna katılımcıların cevaplarına göre, savaş öncesi Kosova'da üniversiteye gitmek teorik olarak mümkün olsa da pratikte herkes için erişilebilir değildi. Bazı katılımcılar, çalışkan ve başarılı öğrenciler için üniversiteye gitmenin mümkün olduğunu belirtirken, özellikle yüksek puan gerektiren bölümlerde (örneğin tıp gibi) girişin oldukça zor olduğunu vurgulamaktadır.

Cevapların genelinde üniversitenin kanunen herkese açık olduğu belirtilse de, fiilen katılımın çok düşük olduğu (bir nesilden sadece 3-5 kişinin başarabildiği) vurgulanıyor.

Fakültelerin kontenjanlarının düşük olması ve kadro yetersizliği, herkesin sisteme dahil olmasını engelliyordu. Özellikle Tıp ve Güzel Sanatlar gibi prestijli bölümlerdeki giriş sınavların aşırı zor olması ciddi bir eleme mekanizmasıydı.

Bununla birlikte, üniversiteye erişimde en belirleyici faktörlerden birinin ekonomik durum olduğu görülmektedir. Maddi imkânları yetersiz olan öğrenciler için barınma, ulaşım ve temel ihtiyaçların karşılanması büyük bir zorluk teşkil etmekteydi. Her ne kadar devlet tarafından burs imkânları sağlansa da bu destekler her öğrenci için yeterli olmamaktaydı.

Bir diğer önemli engel ise dil sorunu olmuştur. Üniversitelerde eğitim dili çoğunlukla Sırpça ve Arnavutça olduğundan, özellikle Türk öğrenciler için yükseköğrenime erişim daha da zorlaşmıştır. Türkçe eğitim imkânlarının sınırlı olması, bu öğrencilerin akademik ilerlemesini kısıtlayan önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Ayrıca, siyasi ve toplumsal koşullar da üniversiteye erişimi doğrudan etkilemiştir. Özellikle 1990'lı yıllarda yaşanan siyasi baskılar ve etnik ayrımcılık, bazı grupların eğitim hakkını kısıtlamış, hatta bazı dönemlerde öğrencilerin eğitimlerini farklı koşullar altında sürdürmelerine neden olmuştur.

Anlatılarda sistemin adaletini sorgulatan bazı kritik noktalar öne çıkmaktadır. Türk öğrenciler için ayrı bir kontenjan olmaması, onların ana dili Sırpça olan öğrencilerle aynı sınavda yarışmak zorunda kalması büyük bir haksızlık olarak dile getirilmiştir. Bazı Sırp profesörlerin, Sırpça grubunda okuyan Türk, Arnavut veya Boşnak öğrencilere karşı sergilediği olumsuz tutumlar, eğitimin kalitesini değil psikolojik dayanıklılığı ön plana çıkarmıştır.

Bunun yanı sıra, aile yapısı ve toplumsal değerler de belirleyici olmuştur. Bazı katılımcılar, özellikle kız öğrencilerin eğitim hayatına devam etmekte zorlandığını, ekonomik nedenlerle birçok gencin erken yaşta çalışmak zorunda kaldığını ifade etmektedir. Cevaplar arasında en çok vurgulanan engel budur.

Üniversite okumak sadece okul harcı değil; barınma, yemek ve ulaşım masrafı demektir. Tek maaşla geçinen kalabalık ailelerde, büyük çocukların okumak yerine fabrikada çalışmaya başlaması bir zorunluluktur.

Bazı katılımcılar, başarılı olmalarına rağmen aile ekonomisine katkıda bulunmak için okulu bırakmak zorunda kaldıklarını "Babama yardımcı olmak için üniversiteyi bıraktım" sözleriyle ifade ettiler.

Özellikle 90'lı yıllardaki ekonomik krizin (hiperenflasyon) eğitimi nasıl felç ettiği şu örneklerle anlatıldı: "Bir maaşın sadece birkaç ekmek alabildiği bir dönemde, başka bir şehirde çocuk okutmak imkânsız hale gelmişti." Belediyeler ve fabrikalar tarafından sağlanan burslar, yoksul ama çalışkan öğrenciler için tek çıkış yoluydu. Maddi durumu zayıf olanlar sadece kendi yaşadıkları şehirdeki kısıtlı yükseköğrenimlere yönelebiliyor, daha iyi imkânlar sunan uzak şehirlerdeki fakültelere gidemiyordu. 90'lı yılların karanlığında, Kosova'daki sistem tıkandığında Türkiye'nin sunduğu imkânlar birçok gencin eğitim hayatını kurtarmıştır.

Ekonomik koşulların yanı sıra, bazı durumlarda aile yapısı ve toplumsal baskıların da eğitim kararlarını etkilediği görülmektedir. Maddi imkânı yeterli olan bazı bireylerin dahi ailenin izin vermemesi nedeniyle eğitimlerine devam edemediği ifade edilmiştir.

Bir Hayat Bir Karar – Meslek Seçimine Etki Eden Faktörler

Fetnan Derviş

Beren Futko, Erva Pupus, Gaye Muzbeg, Cem Yürüş, Ebrar Seydula, Simay Luma, Zeynep Sena Cinali, Ecrin Arslan, Ecem Davulci, Güner Buş, Uygur Muzbeg, Asel Ceylan, Esila Altıparmak.

Eski Yugoslavya ve Kosova özelinde, siyasi ve etnik kimliğin eğitim hayatı üzerindeki etkileri

sorusuna verilen cevaplar, dönemin karmaşık yapısını ve kişisel tecrübelerin çeşitliliğini ortaya koymaktadır. Bazı katılımcılar “etkilemiyordu” diyerek sistemin sunduğu haklardan veya kişisel başarılarından dolayı bir sorun yaşamadıklarını ifade etmiştir.

Birçok kişi bir Türk olarak özgürce okuyabildiğini ve etnik kimliğin süreci olumsuz etkilemediğini, tüm aile fertlerinin Türkçe eğitim alabildiği ve herkesin kendi dilinde eğitim görme imkânına sahip olduğu vurgulamıştır. Bazı görüşler, siyasi kimliğin etkisinden ziyade çalışkanlığın ve bireysel tercihin önemli olduğunu, profesörlerin çalışkan Türk öğrencileri takdir ettiğini dile getirmiştir. Özellikle Belgrad gibi merkezlerde okuyanlar veya belirli bir döneme kadar “kardeşçe” yaşayanlar, ciddi bir problemle karşılaşmadıklarını söylemiştir.

Üniversite eğitimine devam etmek için Sırpça, Hırvatça veya Arnavutça bilme zorunluluğunun olması, Türkçe eğitim alanlar için doğal bir kısıtlama oluşturmuştur. Anayasal haklar olsa da, uygulamada anadilinde ders kitabı temini ve diplomaların anadilinde yazılması gibi bürokratik güçlükler yaşanmıştır.

Bununla beraber kız çocukların eğitimi söz konusu olduğunda ailenin inisiyatifine bağlı olduğu belirtilmiştir. Kız çocukları okutulmayarak zanaata yönlendiriliyordu.

Özellikle 1970’ler sonrası ve 1990’lardaki savaş dönemiyle artan baskılar neticesinde bursların öncelikle Sırlara verildiği, Türklere ise nadiren imkân tanındığı; işe alımlarda ise etnik kotaların uygulandığı ifade edilmiştir. Bazı profesörlerin sınavlar sırasında öğrencilere “Neden burada Sırp öğrencilerin yerini tutuyorsun?” gibi milliyetçi sorular sorduğu ve hak edilen notları kasten düşürdüğü belirtilmiştir. Sırp milliyetçiliğinin baskın olduğu dönemlerde, öğrenciler üzerinde baskı ve gelecek kaygısı olduğu ifade edilmiştir. Özellikle 90’lı yıllara doğru artan milliyetçilik, öğrencilerde gelecek kaygısı yaratmış ve günlük okul hayatına baskı olarak yansımıştır.

Üniversite eğitimi almayan katılımcıların neden üniversite eğitimi alamadılar sorusuna verdikleri

cevaplar, dönemin toplumsal yapısını, ekonomik gerçeklerini ve kişisel kırılma noktalarını göstermektedir.

Görüşmelerde en dikkat çeken noktalardan biri, bireysel başarının toplumsal veya ailevi engellere takılmasıdır. Toplumsal cinsiyet roller örneğinde görüldüğü gibi, bir kız öğrenci çok başarılı olsa dahi aile izni gibi dışsal bir faktör eğitimin önünü tamamen kesebilmiştir. Bu, dönemin geleneksel yapısının bireysel hayallerin önüne geçtiğini gösteriyor. Başarılı bir öğrencinin eğitimden mahrum kalması, o dönemde eğitimin bir haktan ziyade ailenin onayına bağlı bir imtiyaz olarak görüldüğünü kanıtlıyor.

Cevapların büyük bir kısmında ekonomik şartlar ve ailevi sorumluluklar ön plandadır. Ailenin en büyük çocuğu olmak, kendi geleceğinden feragat edip kardeşlere veya anne-babaya bakma yükümlülüğünü beraberinde getirmiştir. Ekonomik durumun yetersizliği, kişileri doğrudan iş hayatına itmiş; eğitim, bir lüks haline gelerek yarıda bırakılmıştır.

Saraybosna’da Makine Mühendisliği okuyan katılımcının, babasının hastalığı ve vefatı üzerine dönmek zorunda kalması, hayatın dramatik dönüm noktalarının eğitim rotasını nasıl değiştirdiğine dair güçlü bir örnektir.

Eğitim sistemi içerisindeki bazı eşitsizlikler ve engeller de üniversiteye devam etmeyi zorlaştırmıştır. Örneğin bölüm değiştirmek isteyen bir öğrencinin, fen lisesi mezunlarına tanınan avantajlar nedeniyle geçiş yapamaması ve bu yüzden üniversiteyi bırakması. Sağlık Meslek Lisesi’nde anatomi dersinin Sırpça verilmesi ve diğer taraftan öğrencinin bütünlemeye kaldığı için okuldan soğuyarak okulu bırakmasına neden olmuştur.

Üniversite okuyamayanların bir kısmının pes etmeyip farklı alanlara yöneldiği görülmektedir. Makine mühendisliğini bırakan kişinin daha sonra Belgrad’da ayakkabıcılık eğitimi alması, akademik eğitimin yerini mesleki uzmanlığın aldığını gösterir. Bu, o dönemde üniversite diploması olmasa da bir zanaat sahibi olmanın hâlâ geçerli bir çıkış yolu olduğunu kanıtlamaktadır.

Bir Hayat Bir Karar – Meslek Seçimine Etki Eden Faktörler

Fetnan Derviş

Beren Futko, Erva Pupus, Gaye Muzbeg, Cem Yürüş, Ebrar Seydula, Simay Luma, Zeynep Sena Cinali, Ecrin Arslan, Ecem Davulci, Güner Buş, Uygur Muzbeg, Asel Ceylan, Esila Altıparmak.

Üniversite eğitimi alamayan katılımcıların fırsatınız olsaydı hangi bölümde okumak isterdiniz sorusuna verdikleri yanıtlar, dönemin toplumsal değerlerini, kişisel idealleri ve pratik gelecek kaygılarını yansıtıyor. Cevapların büyük bir kısmında öğretmenlik ve tıp vurgusu öne çıkmaktadır. Elektrik mühendisliği, inşaat mühendisliği, siyaset bilimleri bölümleri istenen diğer bölümlerdir.

En dikkat çekici cevaplardan biri, hayaller ile gerçek hayat arasındaki makasın nasıl daraldığını gösteriyor, müzik veya elektrik okumak isteyen birinin marangozluk okuması, dönemin şartlarının kişiyi "istediği işe" değil "bulabildiği işe" yönlendirdiğini kanıtıyor. Kişinin 5 yıl sonra açık öğretim lisesinde elektrik bölümü okuması, bastırılmış ilgi alanlarının ve öğrenme azminin yıllar sonra bile olsa bir çıkış yolu bulduğunu gösteren çok kıymetli bir azim örneğidir.

Bu cevaplar bireylerin üniversite okuyamamış olsalar bile hedefsiz olmadıklarını, aksine ilgi alanlarına, değerlerine ve toplumsal koşullara göre bilinçli tercihler yapabilecek durumda olduklarını göstermektedir. Ancak ekonomik, ailevi ve sosyal engeller, bu potansiyelin hayata geçirilmesini sınırlamıştır. Buna rağmen, birçok kişinin içinde hâlâ eğitime ve kendini geliştirmeye dair güçlü bir istek ve özlem olduğu açıkça görülmektedir.

Üniversite eğitimi alamayan katılımcılara sorulan okumak sizin için ne ifade ediyordu sorusuna "bilimsel ve kültürel bilgi edinerek kendini geliştirmek, iyi bir meslek ve ekonomik güvenceye sahip olmak, daha iyi bir gelecek kurmak, hayallerine ulaşmak ve toplumda saygın, aydın bir birey olarak hayatını şekillendirmek anlamına geliyordu" şeklinde yanıtlar verilmiştir.

Yaşamınız süresinde üniversite eğitimi almamanızın veya alamamanızın sizde etkisi nasıl oldu, şu an bu yaşınızda hâlâ okuyamamanın acısını ya da okumamanın pişmanlığını hissediyor musunuz sorularına verilen cevaplarda ilk olarak, mesleki ve yaşam etkileri açısından bazı bireyler üniversite okumamış olmayı bir eksiklik olarak görmemiş, çalışarak bir meslek edinmenin yeterli olduğunu ifade etmiştir. Ancak önemli bir kısmı, hayallerini gerçekleştirememeye, istedikleri mesleği yapamama vepotansiyellerini tam kullanamama gibi nedenlerle bunun bir eksiklik yarattığını dile getirmiştir. Bu durum, "içte kalan ukde" ve "gerçekleşmeyen hedefler" gibi kavramlarla öne çıkmaktadır.

İkinci olarak, duygusal etkiler incelendiğinde cevaplar; pişmanlık, özlem, üzüntü ve kabullenme ekseninde toplanmaktadır. Bazı bireyler zamanla bu durumu kabullenmiş ve duygusal etkisinin azaldığını belirtirken, bazıları ise ilerleyen yaşlarına rağmen hâlâ okuyamamış olmanın acısını ve pişmanlığını hissetmektedir. Özellikle "okuma isteğinin devam etmesi" ve "geçmişe dönük bir özlem" dikkat çekici bir ortak noktadır.

Son olarak, cevaplarda dış etkenler de önemli bir yer tutmaktadır. Ekonomik şartlar, dönemin zorlukları ve hayat koşulları bireylerin eğitim hayatlarını doğrudan etkilemiş ve çoğu zaman bu durum bireysel bir tercih değil, zorunluluk olarak ortaya çıkmıştır.

Üniversite eğitimi alamayanların, hangi meslekle uğraştınız, bu mesleği seçmenizde karar anında siz mi aileniz mi etkili oldu, duygularınızla mı karar verdiniz yoksa mantıkla mı karar verdiniz sorularına verdikleri cevaplara göre yapılan meslekler ve bu mesleklerin seçilme biçimleri şu şekildedir: Laboratuvar teknisyenliği: Kişisel ilgi ve yetenek doğrultusunda, bireyin kendi kararıyla ve mantıkla seçilmiştir; Meslek sahibi olamama / aileye yardım: Aile kararlarının belirleyici olduğu, bireysel tercih yapılmadan yönlendirilen bir süreçtir; Kuyumculuk: Tamamen bireysel kararlar, duygusal ve ani bir şekilde seçilmiştir; Fabrika işçiliği ve döşemecilik: Mantık çerçevesinde, iş imkânlarına bağlı olarak seçilmiş; zamanla benimsenmiştir; Terzilik:Aile etkisi ve ekonomik zorunluluklarla, mantığa dayalı olarak seçilmiştir; Elektronik tamirciliği, tesisatçılık, marangozluk: Bireysel tercih gibi görünse de aslında zorunluluklar nedeniyle, para kazanma amacıyla mantıklı bir seçim olarak yapılmıştır; Tekstil fabrikası işçiliği: Aile bireyinin (abla) etkisi ve yaşam koşullarının zorunluluğu nedeniyle, mantık çerçevesinde seçilmiştir.

Bu mesleği seçerken ya da istediğin başka mesleği seçememişken nasıl hissettiniz, o dönemde sizi en çok zorlayan şey neydi sorularına verilen cevaplar genel olarak değerlendirildiğinde, meslek seçimi sürecinin bireylerde karmaşık duygular oluşturduğu görülmektedir. Bir grup için meslek seçimi mutluluk, memnuniyet ve aidiyet duygusu yaratmıştır. Sevdiği işi yapan, çalışma ortamından ve iş arkadaşlarından memnun olan bireyler, bu süreci olumlu duygularla ifade etmiştir.

Bir Hayat Bir Karar – Meslek Seçimine Etki Eden Faktörler

Fetnan Derviş

Beren Futko, Erva Pupus, Gaye Muzbeg, Cem Yürüş, Ebrar Seydula, Simay Luma, Zeynep Sena Cinali, Ecrin Arslan, Ecem Davulci, Güner Buş, Uygur Muzbeg, Asel Ceylan, Esila Altıparmak.

Ayrıca kendi kararını vererek ve mantıklı bir seçim yaptığını düşünen kişilerde özgüven ve tatmin duygusu öne çıkmaktadır. Buna karşılık, önemli bir kesimde hayal edilen meslek ile yapılan meslek arasındaki uyumsuzluk dikkat çekmektedir. Özellikle öğretmenlik gibi idealize edilen mesleklerin gerçekleştirilememesi, bireylerde üzüntü, içte kalmışlık ve hayal kırıklığı yaratmıştır. "İçimde kaldı" ve "hevesimi dile getiremedim" gibi ifadeler, bastırılmış istekleri göstermektedir.

Cevaplarda öne çıkan bir diğer nokta, meslek seçiminin çoğu zaman özgür bir tercih olmaktan ziyade zorunluluklar sonucu şekillenmesidir. Mesleki eğitimde ve bölümlere kabulde uygulanan (Katolik veya Sırp önceliği gibi) ayrımcı politikalar, bireylerin yeteneklerine göre değil, kimliklerine göre yönlendirildiğini göstermektedir. Bu durum, sadece ekonomik değil, sistemik bir zorlukla da mücadele edildiğinin kanıtıdır.

Ekonomik imkânsızlıklar, aile baskısı ve toplumsal koşullar bireylerin seçimlerini sınırlandırmıştır. Bu durum bazı bireylerde sevmeden çalışma, isteksizlik ve motivasyon eksikliği gibi sonuçlara yol açmıştır. Sevmediği işi yapmak, bireyler için profesyonel bir yükten ziyade duygusal bir yük haline gelmiştir. Erken yaşta evlilik ve ev hayatının sorumlulukları, özellikle kadınların eğitim ve meslek hayatına katılımının önündeki en büyük engel olarak belirtilmiştir.

O dönemde "okumanın" bir hayal veya lüks, "bir iş sahibi olmanın" ise hayati bir zorunluluk olduğu görülmektedir. Üniversite okuyamamanın acısı hissedilse de, çalışıyor olmak ve ekonomik bağımsızlığı kazanmak, o dönemdeki en güçlü ayakta kalma stratejisi olarak kabul görmüştür. Üniversite eğitimi alamayan katılımcıların, geri dönme şansınız olsaydı bugünkü aklınızla yine aynı mesleği seçer miydiniz sorusuna verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde, bireylerin meslek seçimlerine yönelik düşüncelerin ve duyguların "idealler" ve "hayatın gerçekleri" arasında bölündüğünü göstermektedir.

İlk olarak, bazı bireyler yaptıkları meslekten memnun olduklarını belirterek aynı mesleği yeniden seçeceklerini ifade etmiştir. Bu grupta mesleki tatmin ve kabullenme ön plandadır.

"Yine aynı mesleği seçerdim" diyenler, yaptıkları işin hem kendi doğalarına uygun olduğunu hem de hayat standartlarını yeterli düzeyde karşıladığını onaylamaktadır.

İkinci olarak, önemli bir kesim ise farklı bir meslek seçme isteğini dile getirmiştir. Özellikle öğretmenlik veya ilgi duyulan başka alanlara yönelme arzusu, geçmişte gerçekleştirilemeyen hedeflerin hâlâ önemini koruduğunu göstermektedir. Bu durum, yarım kalmış hayaller ve yön değiştirme isteği ile öne çıkmaktadır.

Üçüncü olarak, bazı cevaplarda kararsızlık ve koşullara bağlı değerlendirme dikkat çekmektedir. Bireyler, dönemin şartlarını göz önünde bulundurarak aslında farklı bir seçeneklerinin olmadığını, bu nedenle büyük ihtimalle yine aynı yolu izleyeceklerini ifade etmiştir. Bu yaklaşımda zorunlulukların belirleyiciliği ve sonradan gelişen kabullenme öne çıkmaktadır.

Bazı cevaplar, hayatın getirdiği zorunlulukların zamanla nasıl birer koruma mekanizmasına dönüştüğünü gösteren çok çarpıcı bir perspektif sunmaktadır. Çaresizliğin kabullenmek: "Başka çarem yoktu, yine aynısını yapardım" ifadesi, seçimin özgür bir iradeden ziyade bir hayatta kalma hamlesi olduğunu hatırlatıyor. Ağır sorumluluklardan kaçış: Bir katılımcının, kızının hemşirelik mesleğindeki zorluklarını görüp "İyi ki okumamışım" demesi, eğitimin ve profesyonel kariyerin getirdiği ağır sorumluluklar yerine, daha öngörülebilir bir iş hayatının (fabrika işçiliği gibi) sağladığı görece huzuru bir teselli kaynağı olarak gördüğünü kanıtlamaktadır.

Üniversite eğitimi alamayan katılımcıların, herkes eşit şartlarda meslek seçebilir mi sorusuna verdikleri yanıtlar; meslek seçiminin kişisel tercihlerden ziyade maddi imkânsızlıklar, etnik/dini ayrımcılıklar ve ailevi baskılar, toplumsal yapı ve fırsat eşitsizlikleri gibi yapısal engellerle şekillendiğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu durum, bireylerin yetenek ve ilgi alanlarından koparak hayatta kalma odaklı ve mecburiyetlere dayalı bir kariyer yoluna itildiklerini göstermektedir.

Bir Hayat Bir Karar – Meslek Seçimine Etki Eden Faktörler

Fetnan Derviş

Beren Futko, Erva Pupus, Gaye Muzbeg, Cem Yürüş, Ebrar Seydula, Simay Luma, Zeynep Sena Cinali, Ecrin Arslan, Ecem Davulci, Güner Buş, Uygur Muzbeg, Asel Ceylan, Esila Altıparmak.

Üniversite eğitimi almış katılımcıların, o dönemde üniversite eğitimine erişimin kimler için zor olduğu, karşılaşılan temel engeller nelerdir sorusuna verikleri cevaplarda üniversite eğitimi teorik olarak herkese açık görünse de, pratik uygulamada bazı gruplar ciddi engellerle karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Ekonomik yetersizlik, eğitim yolundaki en büyük engel olarak öne çıkmaktadır. Burs veya kredi alamayanlar süreci tamamlamakta zorlanmıştır. Eğitim dilinin genellikle Sırpça veya Arnavutça olması (Türkçe seçeneklerin eksikliği), Türk öğrencileri dil engelleriyle karşı karşıya bırakmıştır. Ekonomik şartların yanı sıra, örf ve adetlerin etkisiyle kız çocuklarının eğitim hayatına devam etmesi daha nadir bir durumdu. Geniş ailelerin en büyük çocukları ailenin geçimine katkıda bulunmak için okul yerine fabrikada çalışmaya yönlendirilmişlerdir.

Karşılaşılan temel zorluklar: Dil Engeli ve Giriş Sınavları - Fakültele giriş sınavlarının Sırpça yapılması ve ana dilde eğitimin olmaması büyük bir engeldi; Ekonomik Masraflar - Yurt, ev kirası ve yemek gibi yaşam giderleri birçok aile için karşılanamaz düzeydeydi; Siyasi İstikrarsızlık - Özellikle 1990'lı yıllardaki siyasi durum ve dışlanma politikaları eğitimi sekteye uğratmıştır; Kontenjan Sorunu - Türk öğrenciler için ayrı bir kontenjan olmaması, onların yerel gruplarla (Sırpça dil grubunda) yarışmak zorunda kalmasına neden olmuştur; Akademik Ayrımcılık - Bazı öğretim görevlilerinin etnik kökenlere yönelik olumsuz tavırları öğrenciler üzerinde baskı oluşturmuştur.

Zorluklara rağmen, dönemin sunduğu bazı avantajlar ve başarı hikayeleri de mevcuttur. Bazı öğrencilerin Sırpça eğitim veren gruplarda başarı gösterip üniversiteye girebilmesi, o dönemki lise eğitiminin niteliğini kanıtlar niteliktedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin Destekleri (Büyük Öğrenci Projesi) - 1992-1993 yıllarında Türkiye Cumhuriyeti tarafından başlatılan proje, yerel zorluklardan kaçış ve yükseköğretim için yeni bir kapı açmıştır.

Kanunen herkesin eğitim hakkına sahip olması ve bazı fakültele sınıvsız giriş imkânının bulunması sistemin açık yönlerindedir. Başarılı olan öğrencilerin ailelerine yük olmadan bursla okuyabilmiş olması, liyakate dayalı bir çıkış yolu sunmuştur.

NO	ÜNİVERSİTE / KURUM	BÖLÜM	UZMANLIK / YAN DAL	AÇIKLAMA	KİŞİ SAYISI
1	Belgrad Üniversitesi	Tıp Fakültesi	Genel Cerrahi	Uzmanlık aynı üniversitede tamamlanmıştır.	1
2	Zagreb Üniversitesi	Tıp Fakültesi	Kadın Doğum	Uzmanlık eğitimi tıp fakültesinde	1
3	Priştine Üniversitesi	Tıp Fakültesi (Genel Tıp)	-	Genel tıp eğitimi burada alınmıştır.	3
4	Üsküp Kiri ve Metodij Üniversitesi Tıp Fakültesi	-	Kadın Doğum	Priştine Tıp Fakültesi sonrası uzmanlık burada tamamlanmıştır.	1
5	Kiri ve Metodij Üniversitesi Tıp Fakültesi	-	Kulak Burun Boğaz (KBB)	Uzmanlık	1
6	Kiri ve Metodij Üniversitesi Tıp Fakültesi	-	Baş ve Boyun Cerrahisi	Yan dal	1
7	Saraybosna Üniversitesi	Trafik Mühendisliği	-	Lisans eğitimi	1
8	Priştine Yüksek Pedagoji Akademisi	Sınıf Öğretmenliği	-	-	3
9	Yüksek Pedagoji Akademisi	İngilizce Dili ve Edebiyatı	-	-	1
10	Yüksek Pedagoji Üniversitesi	Fizik-Kimya	-	-	1
11	Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi	Tarih	-	Lisans eğitimi	1
12	İstanbul Üniversitesi	Tarih	Yüksek Lisans	Tarih Bölümü Yüksek Lisans	1
13	Priştine Üniversitesi Hukuk Fakültesi	Hukuk	-	Lisans eğitimi	1
14	Bursa Uludağ Üniversitesi	İktisat	-	Lisans eğitimi	1
15	George Boonen College (Kanada)	Grafik Tasarım	-	Lisans eğitimi	1
16	Belgrad Üniversitesi	Teknik Mühendisliği	-	Üniversite eğitimi Belgrad'da başladı, Lenkova'da devam etti.	1
17	Priştine Üniversitesi Tıp Fakültesi	Tıp Fakültesi (Genel Tıp)	Kadın Doğum	Genel tıp ve uzmanlık eğitimi burada alınmıştır.	1

ÖZET

Tıp Eğitimi ve Uzmanlıklar: 7 kişi
Eğitim Bilimleri ve Pedagoji: 9 kişi
Mühendislik Bölümleri: 3 kişi
Sosyal Bilimler ve Hukuk: 3 kişi
Sanat ve Tasarım: 1 kişi

25

Şekil 1. Eğitim Yolculuğumuz

Neden üniversite okudunuz sorusuna verilen cevaplardaki ifadeler, üniversite eğitiminin sadece bir diploma değil, bir kimlik inşası olarak görüldüğünü kanıtlamaktadır. Eğitimli insanın entelektüel dönüşüm yaşayarak başka düşündüğü, olayları analiz ettiği ve sorunları büyümeden çözdüğü vurgulanmıştır. Üniversite, olaylara objektif bakabilme yetisi kazandıran bir olgunlaşma süreci olarak görülmüştür. "Milletime faydalı olmak" ve "hayırlı bir kişi olabilmek" ifadeleri, eğitimin kişisel bir lüksten ziyade topluma karşı bir sorumluluk olarak algılandığını göstermektedir.

O dönemin koşullarında en başarılı öğrencilerin "en ağır ve prestijli" bölümlere (tıp fakültesi) yönelmesi, eğitimin bir başarı kanıtı ve toplumsal statü aracı olduğunu ortaya koymaktadır.

Neden okuduğunuz bölümü seçtiniz sorusunda verilen cevaplarda doktorluk ve öğretmenlik gibi meslekler, çocukluktan beri kurulan hayaller

Bir Hayat Bir Karar – Meslek Seçimine Etki Eden Faktörler

Fetnan Derviş

Beren Futko, Erva Pupus, Gaye Muzbeg, Cem Yürüş, Ebrar Seydula, Simay Luma, Zeynep Sena Cinali, Ecrin Arslan, Ecem Davulci, Güner Buş, Uygur Muzbeg, Asel Ceylan, Esila Altıparmak.

veya ailedeki (abla, abi, anne gibi) figürlerin etkisiyle seçilmiş. Maddi imkânsızlıklar nedeniyle Priştine yerine kendi şehrindeki (Prizren gibi) okulu seçmek veya o dönemde açılan fabrikalarda (Printeks gibi) iş bulma kolaylığını gözetmek, pragmatik - faydacı bir yaklaşımı temsil etmektedir.

Kosova'da o dönemde az bulunan mesleklere yönelerek (Trafik Mühendisliği, belirli tıp uzmanlıkları vb.) toplumdaki uzman açığını kapatma isteği belirleyici olmuş. Bazı adaylar doğa bilimlerine veya tarihe olan özel ilgisiyle hareket ederken, bazıları ise sistemin yönlendirmesiyle veya rastlantısal olarak (Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü isterken Hukuk'a kaydolmak gibi) bölümlerine yerleşmiştir.

Okuduğunuz bölümü seçiminizde sizin, ailenizin ya da çevrenin – hangisinin etkisi daha fazla

oldu sorusuna verilen cevaplar birlikte değerlendirildiğinde, meslek/fakülte seçiminde tek bir belirleyici faktörün değil; bireysel istek, aile ve çevrenin farklı oranlarda etkili olduğu çok boyutlu bir yapı ortaya çıkmaktadır. Ancak bu faktörlerin ağırlığı kişiden kişiye değişmektedir.

Öncelikle, cevapların önemli bir kısmında bireysel tercih ve iç motivasyonun güçlü olduğu görülmektedir. "Karar tamamen bana aitti", "en çok kendi isteğim etkiliydi" gibi ifadeler, bireyin kendi ilgi ve yeteneklerini dikkate alarak seçim yaptığını göstermektedir. Bu durum, özellikle bilinçli kariyer planlaması yapan bireylerde öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, aile etkisi çoğu katılımcı için belirgin ve destekleyici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bazı ifadelerde aile yalnızca destekleyici bir rol üstlenirken, bazılarında yönlendirici hatta belirleyici olmuştur. Özellikle babanın etkisinin sıkça vurgulanması dikkat çekmektedir: "babam bu bölümü okumamı çok istedi", "babam önermeseydi okumazdım." Bunun yanı sıra, aile içindeki diğer bireylerin eğitim geçmişi de önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin, abinin yüksek sağlık okulu mezunu olması ve bu durumun küçük kardeşin tıp fakültesinde okuma kararını etkilemesi, aile içi rol modellerin yönlendirici etkisini açıkça göstermektedir. Ayrıca ailelerin sağladığı duygusal, sosyal ve ekonomik destek, bireyin başarısında önemli bir faktör olarak görülmektedir.

Diğer yandan, arkadaş çevresi ve sosyal çevrenin etkisi de bazı katılımcılar için oldukça güçlüdür. Özellikle birlikte aynı bölümü seçme, arkadaş grubuna uyum sağlama veya onların hedeflerinden etkilenme gibi durumlar öne çıkmaktadır. Bu da genç bireylerin karar alma süreçlerinde akran etkisinin önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Hatta bazı ifadelerde çevre etkisinin aileden daha baskın olduğu açıkça belirtilmiştir. Ayrıca bazı cevaplar, koşulların (okul türü, imkânlar, yaşanılan şehir gibi) da dolaylı şekilde seçimleri etkilediğini göstermektedir. Örneğin müzik lisesine gidememe ya da belirli bir şehirde okuma zorunluluğu, bireyin tercihlerini yeniden şekillendirmiştir. Lise eğitimi istenilen yönde olmayınca, birey üniversitede "mümkün olanlar içinden en iyisini" seçmeye çalışmış. Bu, "zorunlu tercihler içinde yaratılan kişisel başarıyı" temsil etmektedir.

Geri dönme şansınız olsaydı bugünkü aklınızla yine aynı bölümü seçer miydiniz sorusuna verilen yanıtlarda katılımcıların büyük çoğunluğu, bugünkü akıllarıyla bile aynı bölümü yeniden seçeceklerini ifade etmiştir. Genel anlamda mesleki tatminin ve "geçmişe yönelik barışıklığın" oldukça yüksek olduğu bir grubu temsil etmektedir. Birçok kişi "evet" diyerek net bir şekilde aynı bölümü seçeceğini belirtmiştir. Özellikle öğretmenlik ve tıp gibi mesleklerde bu durum dikkat çekmektedir. Bu kişiler mesleklerini sevdiklerini, yaptıkları işten anlam ve tatmin bulduklarını, verdikleri kararın arkasında durduklarını vurgulamaktadırlar.

Hatta bazı cevaplar, örneğin "Bu bir yarış, kazandıysam neden tekrar koşayım?"[4] kişinin hem başarı duygusunu hem de hayat seçimlerine olan güvenini yansıtmaktadır.

Başlangıçta farklı hedefler olsa da sonradan memnuniyet geliştiren bazı katılımcılar ilk hedeflerinin farklı olduğunu (örneğin tıp ya da beden eğitimi) ama zamanla okudukları bölümü benimsediklerini söylüyor. Bu grup mesleki memnuniyetin her zaman başlangıç tercihiyle birebir örtüşmediğini ve zamanla gelişebileceğini göstermesi dolayısıyla önem arz etmektedir. "Başta yabancıydık ama sonra bu meslek benimmiş gibi hissettim" gibi ifadeler, uyum sağlama ve anlam üretme sürecini açıkça ortaya koymaktadır.

[4]Dr. Hülkiye Dalduş

Bir Hayat Bir Karar – Meslek Seçimine Etki Eden Faktörler

Fetnan Derviş

Beren Futko, Erva Pupus, Gaye Muzbeg, Cem Yürüş, Ebrar Seydula, Simay Luma, Zeynep Sena Cinali, Ecrin Arslan, Ecem Davulci, Güner Buş, Uygur Muzbeg, Asel Ceylan, Esila Altıparmak.

Kısmi pişmanlık veya alternatif düşünceler barındıranlar bazı cevaplarda “keşke”ler var, daha fazla çalışmış olmayı dilemek, içinde kalan başka bir alanın, örneğin müzik öğretmenliği, olduğunu söylemek, bugünkü aklıyla fen gibi farklı bir alan seçebileceğini bildiren cevaplar olmakla beraber bu kişiler mevcut seçimlerinden tamamen pişman değiller. Yani bu grup tam bir memnuniyetsizlik değil, alternatif ihtimallerin farkında olma durumunu yansıtmaktadır. İnsanlar için çoğu zaman önemli olan “en doğru seçimi” yapmak değil, seçtikleri yolu doğru hale getirmeyi başarmaktır. Katılımcıların çoğu, bugünkü bilgilerleriyle geçmişteki genç hallerinin kararlarını onaylayarak, kendi hayat hikâyelerinin arkasında durmaktadırlar.

Üniversite mezunlarının okuduğunuz bölümü seçerken ya da seçememişken nasıl hissettiniz, o dönemde sizi en çok zorlayan şey neydi sorusuna verdikleri cevapların büyük bir kısmında, özellikle Belgrad gibi üniversitelerde eğitim alanlar için dil adaptasyonu ve Sırpça giriş sınavları en büyük engel olarak öne çıkmaktadır. Sınırlı kontenjanlar (Türkler için ayrılan 5 kişilik yer gibi) ve dil bilmeyen bir öğrencinin anadili Sırpça olan öğrencilerle bu rekabette yer alması, “geceyi gündüze katmayı” gerektiren bir emek olarak betimlenmiştir.

Türkçe eğitim imkânının olmayışı sadece akademik bir zorluk değil, aynı zamanda bireyin kendini ifade etme ve aidiyet kurma sürecini de zorlaştırdığı ifade edilmiştir. Verilen cevaplarda öğrencilerin tercihlerini belirleyen temel unsur kişisel ilgiden ziyade maddi imkânlar olduğu anlaşılmaktadır.

Ders kitaplarının pahalı ve ulaşılmaz olması, o dönemdeki akademik hayatın fiziksel zorluklarını göstermektedir. Aileden ayrı yaşamının getirdiği duygusal yükün yanı sıra, ekonomik belirsizlikler (burs imkânlarının bilinmemesi vb.) eğitim hayatında risk almayı zorlaştırdığı ifade edilmiştir.

Görüşmelerde dikkat çeken bir diğer nokta, bazı kişilerin aslında farklı bölümler hayal etmesine rağmen şartlar gereği mevcut olanı seçmek zorunda kalmasıdır. Bir görüşmeci fizik-matematik isterken öğrenci azlığı nedeniyle fizik-kimyaya yönelmiş, bir diğeri kuyumculuk veya dış ilişkiler hayal ederken şartlar gereği öğretmenliğe yönelmiş. Üniversiteye kayıt için lise diplomasının kabul edilmemesi gibi bürokratik engellerin kariyer yollarını tamamen değiştirdiği görülmektedir.

Üniversite okunacak bölümde meslek garantisi veya ekonomik beklenti tercihlerde önemli rol oynadığı anlaşılmaktadır.

Katılımcıların birçoğu bölümlerini seçerken bireysel bir kariyerdan ziyade toplumsal bir fayda gütmüş: öğretmenlik, sadece bir meslek değil, topluma hizmet etmenin ve gelecek nesilleri şekillendirmenin bir yolu olarak görülmüş.; hukuk seçimi, toplumsal ilişkileri düzenleme ve eşitliği sağlama motivasyonu ile yapılmış; bu da o dönemki toplumun adalet mekanizmalarına duyduğu ihtiyacı yansıtıyor.

Cevaplardan biri, eğitimin ve kariyerin savaş sonrası nasıl bir evrim geçirdiğini çok iyi özetlemektedir: öğretmenlik hayali kuran birinin fabrikada çalışması ve ardından savaş sonrası tercümanlık yapması, bölgedeki insanların ne kadar esnek ve dirençli olması gerektiğini kanıtlamaktadır. Dil yetkinliği (İngilizce ve yerel diller), bu süreçte hayatta kalma ve yeni bir kariyer inşa etme aracı haline gelmiştir.

Bu ifadeler, o dönemdeki Balkan Türkleri için üniversite eğitiminin sadece bir diploma alma süreci değil, aynı zamanda politik, ekonomik ve kimlik mücadele alanı olduğunu gösteriyor. Tüm imkânsızlıklara, kaynak eksikliğine ve “bazı profesörlerin adaletsizliğine” rağmen, bir başarı hikayesi ve mesleki tatmin duygusu hakimdir. Verilen cevaplarda kariyer seçimlerinin çoğu zaman ideal tercih değil, şartlara göre şekillendiğini ortaya koymaktadır. Görüşmecilerin çoğu, geçtikleri zorlu yollara rağmen yaptıkları tercihten ve harcadıkları emekten gurur duymaktadırlar.

Üniversiteye gitmek sizin için ne ifade ediyordu

sorusuna verilen cevaplar üniversite eğitiminin sadece bir “diploma alma süreci” değil, bireyin karakterini, toplumsal statüsünü ve hayata bakış açısını şekillendiren çok boyutlu bir dönüm noktası olduğunu göstermektedir.

Bu görüşmelerden çıkan ortak tablo, üniversite eğitiminin katılımcılar için yalnızca diploma almak ya da meslek edinmekten ibaret olmadığını; kişisel dönüşüm, toplumsal sorumluluk, kimlik inşası ve tarihsel hafızayla iç içe geçmiş çok katmanlı bir deneyim olarak anlam kazandığını gösterir.

Bir Hayat Bir Karar – Meslek Seçimine Etki Eden Faktörler

Fetnan Derviş

Beren Futko, Erva Pupus, Gaye Muzbeg, Cem Yürüş, Ebrar Seydula, Simay Luma, Zeynep Sena Cinali, Ecrin Arslan, Ecem Davulci, Güner Buş, Uygur Muzbeg, Asel Ceylan, Esila Altıparmak.

Anlatılar birlikte değerlendirildiğinde, üniversiteye gitmek öncelikle bir hayalin gerçekleşmesi, hayatın dönüm noktası ve geleceğe açılan kapı olarak görülüyor. Özellikle “akademik zafer”, “büyük ideal”, “en güzel yılların başlangıcı” gibi ifadeler, yükseköğretimin bireysel başarı ve sosyal yükselişle ilişkilendirildiğini ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte cevaplarda en güçlü ortak temalardan biri, eğitimin bireyi yalnızca kendisi için değil toplum için de değerli hale getirdiği düşüncesidir. “Toplumla faydalı birey olmak”, “bilinçli insan olmak”, “üretken olmak” gibi tekrar eden vurgular, üniversitenin bireysel kazanımdan çok toplumsal sorumluluk alanı olarak algılandığını gösteriyor. Bu yönüyle eğitim, sadece kariyerin değil ahlaki ve yurttaşlık bilincinin de parçası olarak görülmektedir. Ayrıca kişiye olaylara bilimsel bir pencereden bakma yetisi kazandırmaktadır.

Anlatılarda üniversite aynı zamanda güçlü bir dönüşüm mekânı olarak temsil edilmektedir. Katılımcılar eğitimi; düşünceyi geliştiren, önyargılardan uzaklaştıran, sorun çözme becerisi kazandıran ve bireyi çağdaş bir bakış açısına taşıyan bir süreç olarak anlatmışlardır. Bu, eğitimin yalnızca öğretici değil dönüştürücü yönüne işaret etmektedir. Bu dönüşüm, sözlü tarih açısından kimlik inşasıyla da bağlantılıdır; çünkü anlatılar yalnızca “ne yaşandığını” değil, “nasıl bir insan olunmak istendiğini” de göstermektedir.

Verilen cevaplarda duygusal boyut da oldukça belirgindir. Heyecan, gurur, minnettarlık, belirsizlik ve hatta korku gibi duygular, üniversite deneyiminin yalnızca akılla değil duygusal hafızayla da hatırlandığını gösterir. Özellikle kayıt gününü unutamama, aile için gurur kaynağı olma ya da eğitim fırsatına sahip olduğu için şanslı hissetme gibi ifadeler, bu deneyimin hafızada derin iz bıraktığını ortaya koymaktadır.

Savaşın yaklaştığı veya imkânların kısıtlı olduğu dönemlere yapılan atıflar oldukça kıymetlidir. O dönemde üniversite okumak bir ayrıcalık ve hayal olarak görülüyordu. Günümüzde eğitimin kitleselleşmesiyle azalan o “büyük heyecan” ve “kayıt gününü dün gibi hatırlama” hali, o dönemde eğitimin ne kadar kutsal bir noktaya konumlandırıldığını göstermektedir.

Özellikle savaş, belirsizlik ve zor dönemlere değinen anlatılar ise eğitime daha tarihsel bir boyut katmıştır. Bu cevaplarda üniversite, sıradan bir eğitim basamağı değil; kriz dönemlerinde umut, direnç ve geleceğe tutunma aracı olarak anlam kazanmıştır. Bu yönüyle anlatılarda bir “mücadele hafızası” da görülmektedir. Üniversite, yalnızca bireysel ilerleme değil, zor koşullarda ayakta kalma ve yaşam kurma pratiği olarak temsil edilmiştir.

Bir başka dikkat çekici unsur, eğitimin geçmişte toplumsal prestij ve saygınlıkla ilişkilendirilmesidir. Okumuş insanın toplumda değerli kabul edildiğine dair ifadeler, eğitimin sembolik bir sermaye olarak algılandığını gösterir.

Eğitim dili veya müfredatla ilgili sorunlar var mıydı sorusunda katılımcıların neredeyse tamamı materyal ve kaynak eksikliği konusunda birleşmektedir. Türkçe ders kitabı bulunmadığı için derslerin “dikte” yöntemiyle işlenmesi, eğitimin niteliğini düşüren kronik bir sorun olarak görülmektedir. Bir diğer baskın ortak sorun ise diller arası geçiş (adaptasyon) problemidir. Lise eğitimini Türkçe tamamlayan öğrencilerin, üniversiteye geçtiklerinde aniden Sırpça veya Arnavutça eğitime maruz kalmaları büyük bir bocalama yaratmıştır. Bu durum, öğrencileri sürekli bir “çeviri” yapma yükü altına sokmuş; akademik başarıyı doğrudan etkileyerek bölüm seçimlerini bile kısıtlamıştır. Ayrıca, ana dili Türkçe olan öğretmen eksikliği nedeniyle birçok branş dersinin mecburen Sırpça işlenmesi, öğrencilerin kendi dillerinde yetkinleşmesini engellemiştir.

Bazı katılımcılar sadece dil değil, içerik sorununa da değinmiştir. Özellikle Tarih gibi bölümlerde, lise müfredatının sadece Eski Yugoslavya tarihine odaklanması ve Türk tarihine yer verilmemesi, üniversitede bu alana yönelen öğrenciler için ciddi bir bilgi açığı (altyapı eksikliği) oluşturmuştur. Bir katılımcı, dikte yöntemiyle okumaya alıştığı için “kitaptan ders çalışma” alışkanlığının olmadığını, bunun üniversitede büyük bir engele dönüştüğünü belirterek pedagojik bir farklılığa dikkat çekmiştir. Herkes dil sorunu yaşamış olsa da, bir katılımcı bu zorluğu bir avantaja çevirdiğini; üniversite hayatı boyunca sözlükle çalışarak Türkçesini daha ileri bir seviyeye taşıdığını ve bu durumu öğrencilerine bir “metot” olarak tavsiye ettiğini belirtmiştir.

Bir Hayat Bir Karar – Meslek Seçimine Etki Eden Faktörler

Fetnan Derviş

Beren Futko, Erva Pupus, Gaye Muzbeg, Cem Yürüş, Ebrar Seydula, Simay Luma, Zeynep Sena Cinali, Ecrin Arslan, Ecem Davulci, Güner Buş, Uygur Muzbeg, Asel Ceylan, Esila Altıparmak.

Çoğu kişi Sırpça kaynaklara yönelirken, bir katılımcı bilgiye ulaşmak için İngilizce kaynaklara başvurduğunu ancak bu sefer de “ekonomik maliyet” engelini takıldığını ifade etmiştir. Birkaç katılımcı ise dile yatkınlıkları veya buldukları dönemin şartları gereği eğitim dilinde veya müfredatta kayda değer bir sıkıntı yaşamadıklarını belirterek diğerlerinden ayırmıştır.

Savaş belirmeden önce eğitilmiş biri olarak geleceğe dair beklentilerin nelerdi sorusuna verilen cevaplar da birçok katılımcı, savaş öncesi dönemi siyasi istikrarsızlık, milliyetçilik yükselişi, savaş ihtimali, toplumsal gerginlik ile birlikte hatırlamaktadır. Bu durum, eğitilmiş bireylerin bile geleceğe güvensiz ve tedirgin baktığını gösterir. Özellikle “korkuyorduk”, “endişe vardı”, “belirsizlik hakimdi” ifadeleri güçlü bir ortak duygudur. Katılımcıların neredeyse tamamı savaş hakkında yıkım, insan kaybı, işsizlik, sosyal çöküş, göç ve travma gibi sonuçları vurgulamıştır. Cevaplarda ortak düşünce savaşın hiçbir olumlu sonuç üretmediği düşüncesidir. Bu, eğitilmiş bireylerde güçlü bir “barış ve istikrar” bilinci olduğunu gösterir.

Bir diğer güçlü ortak tema iş bulma, meslekte ilerleme, uzmanlaşma, kendini geliştirme (kurslar, seminerler), topluma hizmet etme (özellikle doktorluk örneği) konularıdır. Bu grup, geleceği bireysel başarı ve mesleki gelişim üzerinden tanımlamıştır.

Türkçe eğitim veren veya bu dilde eğitim alan bireylerin beklentileri daha çok kültürel haklar üzerindedir: Türkçe kitapların basılması, eğitimin yaygınlaşması, üniversiteye erişimin kolaylaşması.

Bazı katılımcılar eğitilmiş bireylerin daha güçlü ve saygın olacağı, toplumda yükselme aracı olarak eğitim fikrini vurgulamıştır. Bazı katılımcılar doktor olma, yüksek lisans yapma, mesleğini sürdürme, yurtdışı veya farklı şehirlerde çalışma gibi daha somut ve planlı hedefler ifade etmiştir. Bu grup geleceği aktif planlayan ve profesyonel hedefe odaklanmıştır. Bir katılımcı “Her gün yeni bir şey söylemek gerekir” ifadesiyle genel yaşam felsefesi ile daha düşünsel bir çerçeve sunmuştur. Bu bakış açısı geleceği bireysel planlardan ziyade yaşam felsefesi üzerinden yorumlar.

Bir görüşte “Kosova’da hayallerim yoktu” “Kendimi başka yerlere ait hissettim” ifadesi savaş öncesi dönemin bazı bireylerde aidiyet kaybı ve gelecekte kopma duygusu yarattığını gösterir.

Sonuç olarak eğitilmiş bireyler bile geleceği net görememektedir, Sosyal ve politik atmosfer bireysel planları doğrudan etkilemiştir. Eğitim, umut üretse de güvenlik kaygısını ortadan kaldırmamıştır mesleki başarı beklentisi güçlü olmakla beraber siyasi istikrarsızlık bu beklentileri sürekli tehdit etmiştir.

Okuduğunuz bölümü okuduğunuz için pişman mısınız sorusuna verilen yanıtlar, önceki sorularda dile getirilen tüm zorluklara, kaynak yetersizliklerine ve savaşın gölgesindeki belirsizliklere rağmen, bu bireylerin mesleklerine olan sarsılmaz bağlılığını ve etik tatminini göstermektedir. Katılımcıların neredeyse tamamı “yine olsa yine aynı bölümü okurdum” diyerek mesleklerini sadece bir iş değil, bir “yaşam amacı” veya “kimlik” olarak gördüklerini vurgulamaktadır.

İfadelerde “pişman değilim”, “yeniden seçerdim”, “gurur duyuyorum” ve “mesleğimi seviyorum” gibi ortak vurgular öne çıkmakta, bu da mesleki kimliğin içselleştirildiğini göstermektedir. Birçok katılımcı, yaşadığı zorluklara rağmen mesleğini anlamlı bulmuş, hatta bazıları bu süreçte farklı dillerde çalışma, tercümanlık yapma veya eğitim alanında üretken olma gibi ek kazanımlar elde ettiğini vurgulamıştır.

Özellikle öğretmenlerin yetiştirdikleri öğrencileri birer “eser” olarak görmesi ve tercümanlık gibi köprü kuran mesleklerin yarattığı gurur, eğitimin bu topluluk için en büyük manevi sığınak olduğunu kanıtlamaktadır. Sadece uzun yılların getirdiği doğal bir yorgunluk ve “tükenmişlik” sinyalleri verilse de, bu durum mesleki bir pişmanlıktan ziyade, zorlu şartlarda geçen on yılların insani bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Sizce herkes eşit koşullarda meslek seçebiliyor mu sorusuna cevapların büyük çoğunluğu, özellikle ekonomik yetersizlikler, aile ve çevre baskısı, siyasi atmosfer, dil ve kontenjan sorunları, torpil, işsizlik ve göç gibi faktörlerin bireylerin özgür ve eşit koşullarda meslek seçmesini sınırlandırdığını vurgulamaktadır.

Bir Hayat Bir Karar – Meslek Seçimine Etki Eden Faktörler

Fetnan Derviş

Beren Futko, Erva Pupus, Gaye Muzbeg, Cem Yürüş, Ebrar Seydula, Simay Luma, Zeynep Sena Cinali, Ecrin Arslan, Ecem Davulci, Güner Buş, Uygur Muzbeg, Asel Ceylan, Esila Altıparmak.

Bununla birlikte bazı katılımcılar, kişisel azim, hedef sahibi olma ve eğitim fırsatlarının bu eşitsizlikleri kısmen aşabileceğini savunarak daha birey merkezli bir bakış açısı sunmuştur. Özellikle burs imkânları, savaş sonrası eğitim olanakları ve "istek varsa yol vardır" yaklaşımı bu görüşü desteklemektedir. Ancak genel eğilim, fırsat eşitliğinin ideal düzeyde olmadığı ve meslek seçiminin sosyal adalet, ekonomik yapı ve siyasal koşullarla doğrudan bağlantılı olduğu yönündedir. Bu cevaplar, meslek seçiminin yalnızca bireysel bir karar değil, aynı zamanda toplumsal eşitsizlikleri yansıtan yapısal bir mesele olarak görüldüğünü göstermektedir.

Projede mülakat yaptığımız Dr. Güner Buş, Dr. Bülent Kırle, Dr. Recep Rada ve Dr. Müjdat Kovaç'ın[5] üstlendikleri bir diğer önemli görev de sağlık çalışanı kimliklerinin yanı sıra eğitimci olarak Türkçe eğitim veren sağlık liselerinde ders okutmuş olmalarıdır. Bu yönleriyle söz konusu aydınlar, hem sağlık alanında emek vermiş hem de eğitim alanında önemli katkılar sunarak Türkçe eğitimin gelişimine çift yönlü bir değer katmışlardır. Kendi alanında uzman olan bu hekimler aynı zamanda Türk eğitim tarihinin kritik bir dönemine yön veren birer eğitimci kimliğine sahiptirler.

Eğitim sürecine ilişkin karşılaşılan sorunlar sorulduğunda ise hepsinin ortak olarak vurguladığı temel eksiklik, ders kitaplarının yetersizliği hatta çoğu zaman hiç bulunmaması olmuştur. Bu eksiklik karşısında, her biri büyük bir özveriyle Sırpça ve İngilizce kaynaklardan yararlanarak kendi ders notlarını hazırlamış; böylece öğrencilerin en temel ihtiyacı olan kaynak sorununu bireysel çabalarıyla gidermeye çalışmışlardır.

Bu durum, dönemin eğitim koşullarının zorluklarını açıkça ortaya koyarken, aynı zamanda bu eğitimcilerin fedakârlığını ve sorumluluk bilincini de gözler önüne sermektedir. Kurumsal imkânların sınırlı olduğu bir ortamda, eğitimin sürekliliğini sağlamak adına gösterilen bu çaba, Türkçe eğitimin ayakta kalmasında ve sonraki nesillere aktarılmasında önemli rol oynamıştır.

[5] Dr. Bülent Kırle 28 yıl, Dr. Güner Buş 27 yıl, Dr. Müjdat Kovaç 16 yıl, Dr. Recep Rada aralıklarla 1983 yılından 2015 yılına kadar Sağlık Meslek Lisesi'nde Türkçe eğitimde sağlık derslerini okutmuşlardır.

Projemiz kapsamında mülakat gerçekleştirdiğimiz tekstil mühendisi İsmail Kabaş, görev yaptığı Printeks fabrikasında "Atest" kalite kontrol uzmanı olarak çalışmış, ithal edilen pamuğun gümrük kalite kontrol süreçlerinde imza yetkisine sahip olmuştur. Bu kalite kontrolünden başarıyla geçen pamukların ithaline izin verilmekteydi. İsmail Kabaş, uzun yıllara dayanan mesleki tecrübelerini kaleme aldığı *Tekstil Terminolojisi Sözlüğü*[6] ve *Doğal Bitki Lifleri*[7] adlı eserlerinde sonraki nesillere aktarmış ve tarih açısından önemli kaynak eserler bırakmıştır.

Mülakat Katılımcılarından Gençlere Mesajlar: Eğitim ve Okuma Bilinci

"Öğrencilere mesajım şu; herkes okuyabildiği kadar okuyup ilerlesin, herkes sevdiği mesleği yapsın, şartları zorlasın. Böylece ömür boyu içinizde kalmasın." [8]

"Okulda okumanın ve eğitimin önemini bilin. Sevgiyi öğrenin, anne ve babalarınızı utandırmayın, öğretmenlerinize saygılı olun. Hayat su gibi akıyor, boşa vakit kaybetmeyin." [9]

"Gençlere mutlaka okumalarını ve eğitimlerini yarıda bırakmamalarını tavsiye ederim. Çünkü eğitim insanın hayatında birçok kapıyı açar. İmkânı olan herkes hayallerinin peşinden gitmeli ve fırsatlarını iyi değerlendirmelidir." [10]

"Günümüz gençlerine şunları önerebilirim: Kitabı da telefonu sevdiğiniz kadar sevmeye çalışın, en azından bu konuda çaba harcayın. Bilgi edinmekte, yorum yapmakta, öğrenmekte akıl ve mantığa daha büyük önem verin; çünkü bunlara önem vermezseniz hem zihniniz hem kalbiniz yavaş yavaş körleşme gibi bir tehlikeyle karşı karşıya gelir." [11]

"Elinizden geldiği kadar çalışın, her şey çalışmaktan geçer. Ne mutlu bilimle uğraşan kişilere. Hedefe, başarıya ulaşmak kolay değildir fakat, her şey çalışmaktan geçer, emin olun ki çalışan kişi sonunda istediği hedefe ulaşacaktır fakat bunun için sabırlı olmak gerekir." [12]

[6] İsmail Kabaş, *Tekstil Terminolojisi Sözlüğü*, Bal-Tam Yay., Prizren 2025.

[7] İsmail Kabaş, *Doğal Bitki Lifleri*, Pena Yay., Prizren 2022.

[8] Fevzi Derviş

[9] Mürvet Karahoda

[10] Ahmet Ceylan

[11] İskender Muzbeg

[12] İsmail Kabaş

Bir Hayat Bir Karar – Meslek Seçimine Etki Eden Faktörler

Fetnan Derviş

Beren Futko, Erva Pupus, Gaye Muzbeg, Cem Yürüş, Ebrar Seydula, Simay Luma, Zeynep Sena Cinali, Ecrin Arslan, Ecem Davulci, Güner Buş, Uygur Muzbeg, Asel Ceylan, Esila Altıparmak.

“Okumak herkes için hayati bir değer taşıyor, eğitim sevginizi asla kaybetmeyin, bilginin ve öğrenmenin iyileştirici gücü vardır.”[13]

“Okumayan bir kişi çok şey kaybeder. Eğitim insanı geliştirir, bilinçlendirir ve geleceğini şekillendirir. Gençler mutlaka eğitimlerine önem vermelidir.”[14]

“Eğitim hayati bir gerekliliktir, nefes almak gibidir. Gençler sadece kendiniz için değil, toplum için de üretin ve en önemlisi sahip olduğunuz bilgileri paylaşın.”[15]

“Gençler mutlaka eğitiminize önem verin. Sevdiğiniz mesleği seçin, bilinçli karar verin. Eğitim insanın hayatını şekillendirir ve geleceğini belirler.”[16]

“Kesinlikle çok okuyun, çalışan kişi başarılı olur. Aldığınız eğitimi kişiliğinize yansıtın yani sadece adı kemal olmasın, eğitimle gerçekten kemale ermiş olun.”[17]

“Sevgili gençlerimiz. Okumak düşüncelerinizi besler, yeteneğinizi geliştirir. Okumakla bilgi edinilir, faydalı şeyler öğrenilir, empati yeteneği artar. Eğitim kültür, profesyonel, sosyoloji, iletişim ve her açıdan bir insanın kalitesini artırır. Ondan dolayı her türlü engellere rağmen pes etmemeleri gerekir. Ancak eğitimi kullanmazsa o zaman en kötü şey “eğitilmiş cahiller” ile karşılaşabilirsiniz.”[18]

“Sevdiğiniz mesleği seçmek çok önemlidir. Elinizden geldiğince okuyun ve geleceğinizi planlayın. Ayrıca hangi mesleklerin daha çok iş imkânı sunduğunu araştırarak okuyacağınız bölümü seçin.”[19]

“Ne isterseniz, neye ilginiz varsa onu okuyun. Ancak unutmayın ki zanaat da çok iyi ve önemli bir meslektir. Benim size tavsiyem hem okulu hem de zanaati aynı çizgide yürütmenizdir.”[20]

“Gençler bugünkü eğitim şartlarınız her açıdan iyidir, bundan dolayı okumayı devam ediniz, her tür imkânları kullanarak Kosova’da ya da anavatanımız Türkiye’de eğitimlerinize devam ediniz. Çünkü okuyanların geleceği her zaman parlaktır, her ülkenin geleceği genç eğitimli nesiller sayesinde sağlamdır.”[21]

“Eğitim çok önemlidir. Gençler kendi yeteneklerini keşfetmeli, ailelerine ve öğretmenlerine danışmalı, ancak en sonunda kendi iradeleriyle meslek seçmelidirler.”[22]

“Gençler her türlü engele (dil, çevre, ekonomi) rağmen pes etmemeli; eğitim insanın en güçlü dayanağıdır.”[23]

„Gençlere tavsiyem: Okuyun. Okumak bir toplumun gelişimi için çok önemlidir. Çünkü bir toplumda ne kadar fazla ilim sahibi insan varsa, o toplumun değeri o kadar büyüktür.”[24]

“Günümüzde eğitim olmazsa olmazdır. Çünkü eğitilmiş bir insan ve eğitilmemiş bir insan birbiriyle aynı değildir. Bilen ile bilmeyen bir değildir. Yunus Emre’nin ifadesiyle “İlim ilim bilmektir, ilim kendin bilmektir, sen kendini bilmezsin, bu nice okumaktır!” Çünkü en büyük ilerleme, kendi kendine başardıklarıdır ve hayatın boyunca öğrendiğin ilimdir.”[25]

“Günümüzdeki gençlerin çoğu eğitime vermeleri gereken değeri bilgisayar ve akıllı telefonlara veriyorlar. Hayatlarını boşa harcıyıp eğitimin daha geç vereceği meyvelerini düşünemiyorlar. Bazı gençler üniversite seçiminde de büyük hata yapıyorlar okudukları bölüm ile ilgili iş bulamayarak üniversiteye harcadıkları maddi manevi her şeyi çöpe atmış oluyorlar. Bu sebeple ya doğru seçim yapsınlar ya da kendisini üniversite için hazır hissetmeyenler boşuna okumak yerine kendilerini başka alanlarda geliştirsinsinler.”[26]

“Günümüz gençleri üniversiteye gidince eğitimin önemini daha iyi anlıyorlar. Öğrencilere mesajım gelecekte hangi alanda eğitimlerine devam etmek isterlerse o derslere daha çok çalışsınlar ve ilgi göstersinler.”[27]

“Hayatınızla ilgili karar verirken ilginizi, yeteneklerinizi ve geleceğin şartlarını birlikte değerlendirin. Sadece diploma sahibi olmayı değil, gerçekten kendinizi geliştirmeyi hedefleyin. Gerek üniversite eğitimiyle gerek bir zanaatla, hangi yolu seçerseniz seçin en iyisini yapmaya çalışın. Ve unutmayın: Çok okumak, öğrenmeye açık olmak ve kendini sürekli geliştirmek, her dönemde insanı ileriye taşıyan en güçlü sermayedir.”[28]

[13] Sehar İbolar

[14] Seza Celina

[15] Dr. Hülkiye Dalduş

[16] Şükran Celina

[17] Dr. Bülent Kırle. Kemal kelimesi olgun, yetkin anlamına gelir (TDK); kemale ermek ise bilgi, erdem bakımından en üstün düzeye ulaşmak anlamına gelir.

[18] Dr. Güner Buş

[19] Bediha Bütüç

[20] Fadile Yarımhoroz

[21] Tasim Seydula

[22] Dr. Müjdat Kovaç

[23] Dr. Recep Rada

Bir Hayat Bir Karar – Meslek Seçimine Etki Eden Faktörler

Fetnan Derviş

Beren Futko, Erva Pupus, Gaye Muzbeg, Cem Yürüş, Ebrar Seydula, Simay Luma, Zeynep Sena Cinali, Ecrin Arslan, Ecem Davulci, Güner Buş, Uygur Muzbeg, Asel Ceylan, Esila Altıparmak.

“Okuyun, ömrünüzün sonuna kadar okuyun. Sadece bölüm okumak anlamında demiyorum genel anlamda elinize gelen her kitabı, her bilgiyi değerlendirin. Üniversite düşünceyi yönlendiren bir kurumdur, saygılı davranmalısınız ve hayatınızda en çok eğitime önem vermelisiniz.”[29]

Sonuç

Meslek seçimi, yalnızca bireysel bir tercih değil; aynı zamanda tarihsel, toplumsal ve kültürel koşulların şekillendirdiği çok katmanlı bir süreçtir. Bu çalışma, Kosova’da Türkçe eğitim almış bireylerin yaşam öyküleri üzerinden, meslek seçiminde etkili olan faktörleri somut örneklerle ortaya koyarken; aynı zamanda bir toplumun eğitimle kurduğu bağın derinliğini de gözler önüne sermektedir. Anlatılardan açıkça anlaşılmaktadır ki, eğitim yalnızca bir meslek edinme aracı değil; kimlik kazanma, topluma faydalı olma ve milli ve kültürel varlığı sürdürme mücadelesidir.

Türkçe eğitimin temellerinin atıldığı bu dönemde, bu kişiler birer öğrenci olmanın ötesine geçerek; ilk nefesler, ilk Türk aydınları ve topluma yön veren öncü meslek erbapları olarak tarihte yerlerini almışlardır.

Özellikle Türkçe eğitimin başladığı ilk yıllarda yetişen ilk Türk aydınları, bu sürecin en güçlü taşıyıcıları olmuşlardır. Sınırlı imkânlarla, dil engellerine ve siyasi baskılara rağmen eğitimden vazgeçmeyen bu öncü nesil; öğretmen, doktor, mühendis ve farklı meslek alanlarında yetişerek yalnızca kendi hayatlarını değil, içinde buldukları toplumun da milli ve kültürel değerlerinin günümüze taşınmasına vesile olmuşlardır. Onlar, Türkçe eğitimin yalnızca bir hak değil, aynı zamanda bir varoluş mücadelesi olduğunu yaşayarak göstermiş; bilgi ve birikimlerini sonraki nesillere aktararak bir aydın geleneğinin temellerini atmışlardır.

Bu yönüyle proje kapsamında yer alan her bir anlatı, yalnızca bireysel bir başarı hikâyesi değil; aynı zamanda Türk toplumunun eğitim yoluyla verdiği kolektif mücadelenin bir parçasıdır. İlk Türk aydınlarının ortaya koyduğu azim, fedakârlık ve sorumluluk bilinci, bugün genç nesiller için güçlü bir ilham kaynağıdır.

Onların açtığı yolda ilerleyen yeni nesiller, artık daha geniş imkânlarla sahip olsalar da, aynı bilinç ve kararlılıkla hareket ettiklerinde bu mirası daha ileriye taşıyabileceklerdir.

Sonuç olarak, meslek seçimi sürecinin sağlıklı ilerleyebilmesi için bireyin kendini tanıması kadar, geçmişin deneyimlerinden beslenmesi de büyük önem taşımaktadır. Çünkü kültür taşıyıcıları olan her yeni nesil, kendinden önceki kuşakların birikimi üzerinde yükselir. Oktay Sinanoğlu’nun da ifade ettiği gibi, “bir kültür her nesilde yeniden doğar.” Bu yeniden doğuşun en güçlü kaynağı ise eğitimidir. Türkçe eğitimle yetişen ilk aydınların bıraktığı iz, bugün yol göstermeye devam etmekte; genç nesillere yalnızca bir meslek değil, aynı zamanda bir kimlik ve sorumluluk bilinci kazandırmaktadır.

Kaynakça:

1. Sayın: *Fevzi Derviş, Mürvet Karahoda, Ahmet Ceylan, İskender Muzbeg, İsmail Kabaş, Sehar İbolar, Seza Celina, Dr. Hülkiye Dalduş, Şükran Celina, Dr. Bülent Kırle, Dr. Güner Buş, Bediha Bütüç, Fadile Yarımhoroz, Tasim Seydula, Dr. Müjdat Kovaç, Dr. Recep Rada, Nedim Moskov, Duran Pupus, Ramadan Şinik, Muradiye Çürt, Fetnan Derviş, Meral Troşala ile 12 Ocak – 28 Şubat 2026 tarihleri arasında yapılan mülakatlar.*
2. Ümran Turan, & Kemal Kayıkçı. (2019). *Lise son sınıf öğrencilerinin meslek seçiminde okul rehberlik hizmetlerinin rolü. E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 10(1), 15–33.*
3. Polat, M., Ayaz Dursun, B., Dik, E., & Gür, O. (2021). *Lise Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 39, 14-23.*
4. Atli, A., & Gür, S. H. (2019). *Lise Öğrencilerinin Meslek Tercihleri ve Bu Tercihlerine Etki Eden Faktörler. Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi, 2 (1), 32-53.*

[24] Nedim Moskov

[25] Duran Pupus

[26] Ramadan Şinik

[27] Müradiye Çürt

[28] Fetnan Derviş

[29] Meral Troşala

Bir Hayat Bir Karar – Meslek Seçimine Etki Eden Faktörler

Fetnan Derviş

Beren Futko, Erva Pupus, Gaye Muzbeg, Cem Yürüş, Ebrar Seydula, Simay Luma, Zeynep Sena Cinali, Ecrin Arslan, Ecem Davulci, Güner Buş, Uygur Muzbeg, Asel Ceylan, Esila Altıparmak.

Bir Hayat Bir Karar – Meslek Seçimine Etki Eden Faktörler

Fetnan Derviş

Beren Futko, Erva Pupus, Gaye Muzbeg, Cem Yürüş, Ebrar Seydula, Simay Luma, Zeynep Sena Cinali, Ecrin Arslan, Ecem Davulci, Güner Buş, Uygur Muzbeg, Asel Ceylan, Esila Altıparmak.

Bir Hayat Bir Karar – Meslek Seçimine Etki Eden Faktörler

Fetnan Derviş

Beren Futko, Erva Pupus, Gaye Muzbeg, Cem Yürüş, Ebrar Seydula, Simay Luma, Zeynep Sena Cinali, Ecrin Arslan, Ecem Davulci, Güner Buş, Uygur Muzbeg, Asel Ceylan, Esila Altıparmak.

ETKİNLİKLER

3 MAYIS RUMELİ TÜRKLÜĞÜ KONFERANSI

Kotgep tarafından düzenlenen 3 Mayıs Türkçülük Günü programı, katılımcıların yoğun ilgisiyle anlamlı bir buluşmaya sahne oldu. Program, Türk milletinin tarihî hafızasını, kültürel kimliğini ve ortak gelecek idealini hatırlatan önemli bir etkinlik olarak gerçekleştirildi.

Etkinlik boyunca yapılan konuşmalarda, 3 Mayıs'ın Türk düşünce hayatındaki yeri, millî bilinç, kültürel aidiyet ve genç kuşakların bu değerleri geleceğe taşıma sorumluluğu üzerinde duruldu. Salonda oluşan birlik ve heyecan, Türk gençliğinin tarihine ve kimliğine duyduğu bağlılığı bir kez daha ortaya koydu.

Programa katkı sunan konuşmacılar, bilgi birikimleri ve değerlendirmeleriyle geceye anlam kattı. Konuşmalarda 3 Mayıs'ın tarihî önemi, millî bilinç ve genç kuşaklara düşen sorumluluklar üzerinde duruldu. Etkinliğin akışını başarıyla yöneten Kotgep Edebiyat Koordinatörü ve sunucu Sn. Merve Çakal ise zarif sunumu ve güçlü hitabetiyle programa ayrı bir değer kazandı. Programa ev sahipliği yapan Doğru Yol'a da misafirperverliği ve destekleri için teşekkür ederiz.

Programın kamuoyuna ulaşmasında emeği geçen medya mensuplarına ve etkinliğe katılarak Kotgep'i yalnız bırakmayan tüm misafirlere teşekkür edildi. Katılımcıların desteği, bu tür kültürel ve millî programların gençler arasında karşılık bulduğunu gösteren kıymetli bir işaret oldu.

Kotgep olarak, millî kimliğe, kültürel hafızaya ve gençliğin ortak idealine katkı sunan çalışmalarımıza aynı inanç ve kararlılıkla devam edeceğimizi ifade ederiz.

ETKİNLİKLER

3 MAYIS RUMELİ TÜRKLÜĞÜ KONFERANSI GALERİ

ETKİNLİKLER

3 MAYIS RUMELİ TÜRK LÜĞÜ KONFERANSI

Zübeyde Hanım Kosova Türk Kadınlar Derneği tarafından düzenlenen sağlık konferansı ve "Yılın En Fedakâr Annesi" ödül töreni, anlamlı bir programa sahne oldu. "Bir annenin yorgunluğunun arkasında anemi olabilir" başlığıyla gerçekleştirilen konferansta, Kotgep Genel Başkanı Dr. Ramadan Buş konuşmacı olarak yer aldı.

Dr. Ramadan Buş, programda anemi hakkında katılımcılara önemli bilgiler aktararak, özellikle annelerin günlük hayatında sıkça karşılaşılabileceği yorgunluk, halsizlik ve sağlık belirtilerinin ihmal edilmemesi gerektiğine dikkat çekti. Paylaştığı değerli bilgilerle programa bilimsel bir katkı sunan Dr. Buş, toplum sağlığı konusunda farkındalık oluşturmanın önemini vurguladı.

Programda, annelerin sağlığına dikkat çekilirken aynı zamanda fedakârlıklarıyla aile ve toplum hayatında önemli bir yere sahip olan annelere yönelik anlamlı bir farkındalık oluşturuldu. Sağlık bilincini artırmayı hedefleyen etkinlik, katılımcılar tarafından ilgiyle takip edildi.

Etkinliğin sunuculuğunu üstlenen Elif Gota, programın akıcı ve düzenli ilerlemesine katkı sağladı. Programa ev sahipliği yapan Doğru Yol Derneği'ne misafirperverliği ve destekleri için teşekkür edilirken, organizasyonu gerçekleştiren Zübeyde Hanım Kosova Türk Kadınlar Derneği'ne de bu anlamlı çalışmadan dolayı teşekkür ederiz.

Kotgep Genç Kalemleri olarak, annelerin sağlığına ve toplumda sağlık bilincinin güçlenmesine katkı sunan bu kıymetli programı değerli buluyor; emeği geçen tüm kurumları, konuşmacıları ve katılımcıları tebrik ediyoruz.

ETKİNLİKLER

TÜRKÇE DİL BAYRAMI'NDA ANLAMLI BULUŞMA

Türkçe Dil Bayramı kapsamında, Uluslararası Balkan Üniversitesi, Tefeyyüz Okulları ve Lüleburgaz Emrullah Efendi Ortaokulu iş birliğiyle anlamlı bir program düzenlendi. Etkinliğe Prizren'den Mati Logoreci İlköğretim Ortaokulu da katılım sağlayarak Türkçe'nin Balkan coğrafyasındaki birleştirici rolüne dikkat çekti.

Program, Türkçe'nin yalnızca bir iletişim aracı değil; aynı zamanda kültür, hafıza ve kardeşlik bağı olduğunu bir kez daha gösterdi. Farklı şehirlerden ve kurumlardan gelen öğrencilerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin aynı çatı altında buluşması, dilin kuşaklar arasında taşıdığı ortak değerini görünür kıldı.

Katılımcılar program boyunca sıcak bir misafirperverlikle ağırlandı. Etkinliğin gerçekleşmesinde emeği bulunan Uluslararası Balkan Üniversitesi'ne, Tefeyyüz Okulları'na, Lüleburgaz Emrullah Efendi Ortaokulu'na, Mati Logoreci İlköğretim Ortaokulu'na ve katkı sunan tüm yönetici, öğretmen ve öğrencilere teşekkür edildi.

Kotgep olarak, Türkçe'nin Balkanlar'daki varlığını yaşatan ve genç kuşaklara aktaran bu tür kültürel buluşmaları kıymetli buluyor; programa katkı sunan tüm kurumları ve öğrencileri içtenlikle tebrik ediyoruz.

ETKİNLİKLER

TÜRKÇE DİL BAYRAMI'NDA ANLAMLI BULUŞMA

Kosova Cumhuriyeti Hükûmeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti arasında Askerî Mali İş Birliği Anlaşması imzalandı. Kosova Savunma Bakan Yardımcısı Enis Kervan'ın açıklamasına göre anlaşma, Kosova Savunma Bakanı Ejup Maqedonci ile Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanı Yaşar Güler arasında gerçekleştirildi. Basına yansıyan bilgilere göre anlaşma kapsamında Türkiye tarafından Kosova'ya 200 milyon TL tutarında mali destek sağlanacak.

Söz konusu desteğin, Kosova Güvenlik Gücü'nün kapasitesinin geliştirilmesine ve kurumsal yapısının güçlendirilmesine katkı sunması hedefleniyor. Anlaşma, iki ülke arasındaki stratejik ortaklığın daha ileri bir seviyeye taşınması açısından önemli bir adım olarak değerlendiriliyor.

Kosova ile Türkiye arasındaki tarihî, kültürel ve toplumsal bağlar, iki ülke ilişkilerine her zaman özel bir anlam kazandırmıştır. Bu bağlamda askerî mali iş birliği anlaşması, yalnızca savunma alanındaki teknik bir gelişme olarak değil; aynı zamanda karşılıklı güvenin, dayanışmanın ve bölgesel istikrara verilen önemin bir göstergesi olarak da öne çıkmaktadır.

Kotgep olarak, Kosova ile Türkiye arasındaki iş birliğini güçlendiren bu gelişmeyi memnuniyetle karşılıyor; Kosova'nın kurumsal kapasitesine, güvenliğine ve bölgesel barışa katkı sunacak her adımı değerli buluyoruz.

ETKİNLİKLER

PRİZREN'DE "DENEMELER" KİTABININ TANITIM VE İMZA GÜNÜ DÜZENLENDİ

Kosova Türk Edebiyatı, genç akademisyen ve yazar Emre Jilta'nın "Denemeler" adlı eseriyle yeni bir kültürel kazanım elde etti. Priştineli yazar Jilta, kitabını Prizren Yunus Emre Enstitüsü'nde düzenlenen tanıtım ve imza günü programıyla okuyucularla buluştu.

Prizren'de gerçekleştirilen etkinlikte edebiyatseverler, Emre Jilta ile bir araya gelme fırsatı buldu. Program kapsamında katılımcılara kitap takdimi yapıldı, ardından imza etkinliği düzenlendi. Yazarın imzaladığı kitapları alan konuklar, "Denemeler" adlı eserin Kosova Türk yazınına değerli bir katkı sunduğunu ifade ederek genç yazarı tebrik etti.

Emre Jilta, Prizren'deki programdan bir gün önce Priştine Yunus Emre Enstitüsü'nde düzenlenen tanıtım ve imza etkinliğiyle de kitabını Priştineli okuyucularla buluşturmuştu. Kültür Bakanlığı desteğiyle yayımlanan eser, Kosova Türk Edebiyatı'na yeni bir soluk kazandırmayı hedefliyor.

İnsan Ruhuna ve Çağın Yalnızlığına Dair Denemeler "Denemeler", bireyin iç dünyasını, modern çağın yalnızlığını ve insanın kendi benliğiyle kurduğu karmaşık ilişkiyi ele alan yazılardan oluşuyor. Kitapta yer alan "Başımdaki Kargaşa", "Ruh Ateşi", "Düşler De Kırılır", "Zamansız Gidişler", "Fısıldayan Yalnızlık", "Dijital Yalnızlık", "Sahte Us" ve "Öznesizlik Sendromu" gibi başlıklar, eserin düşünsel ve psikolojik yönünü öne çıkarıyor.

Modern insanın yalnızlaşması, kimlik arayışı, iletişim sorunları ve insan ilişkilerindeki yüzeysellik kitapta dikkat çekici bir dille işleniyor. "Ya Çare Sizsiniz Ya Da Çaresizsiniz!", "Saygısız Birliktelik", "Umutla Aydınlanan Yaşamlar" ve "Aşk Sarhoşu" başlıklı denemeler ise eserin toplumsal ve duygusal yönünü güçlendiriyor.

Emre Jilta Kimdir?

1992 yılında Priştine'de dünyaya gelen Emre Jilta, ilk ve orta öğrenimini burada tamamladı. Trakya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nden 2015 yılında lisans, 2019 yılında ise yüksek lisans derecesi aldı. Yüksek lisans tezini yapay zekâ alanında görsel derin öğrenme üzerine hazırlayan Jilta, hâlen aynı üniversitede doğal dil işleme alanında doktora çalışmalarını sürdürüyor. Teknoloji ile kültür arasında köprü kurmayı amaçlayan genç akademisyen, özellikle Türk dili ve Kosova Türkçesi üzerine yaptığı çalışmalarla dikkat çekiyor. Kotgep olarak, Kosova Türk Edebiyatı'na katkı sunan bu yeni eseri kıymetli buluyor; genç akademisyen ve yazar Emre Jilta'yı tebrik ediyoruz.

BİLGE KAĞAN ŞİİR KÖŞESİ

Işık - **Berra Skenderi**

İnsanlığa Merhaba - **İnci Naz Yazla**

Sokak Lambası Altında - **İnci Naz Yazla**

Benliğimin Ülkesine Yolculuk - **İnci Naz Yazla**

Bahar - **Merve Çakal**

Bazen bir hikâye bitmez - **Zeycan Ago**

Işık

İçimdeki ışık sönüyordu yavaştan,
Nefes aldım sonra,
Yeniden doğuş gibi,
Hücrelerime kadar hissettim mutluluğu.

Kısa süreliğine olsa da,
Renkleri görmeye başladım etrafta,
Bahar güneşi ısıtıyor içimi,
Geceleyin hafif rüzgarla.

Kuşlar şarkı söylüyor,
Ağaçlarda yapraklar yemyeşil,
Aylar önce düşmemişler gibi,
Yine aynı neşeyle doğuyorlar.

Canlılığın şanındadır belki,
Düşeriz ama doğarız yeniden,
Yaşamı hissederez,
Her bahar kokusunda.

Ay bu gece olduğundan daha parlak,
Bizimle karşılıyor baharı, yeni umutları,
Geçmişten kurtularak, yürüyorum şimdi yıldızlarda,
Umut dolu içim, yeni başlangıçlara...

Berra Skenderi

İnsanlığa Merhaba

Yeni başlangıçlara merhaba ,
Düşüncelerle uyanmadığım bir sabaha ,
Dua ediyorum şükürler Allah'ıma,
Bugünün duaları kabul olacak yarına.

Umut dünyası bu,
3 gün içerisinde yaşıyoruz,
Dün, bugün, yarın derken
Hayata her gün yeniden başlıyoruz.

Aslında bir kitap gibidir hayat,
Ama bir önceki sayfaya asla dönemiyoruz,
Bugünün derdi, yarının hevesi derken,
Hayatı yaşamayı bile unutuyoruz.

Bugünden söz veriyorum insanlığa,
İnsanlığa dair umudu olan tüm insanlara,
Mucizevi bir hayat bahşetmiyorum ama,
Yeni umutlar vaadiyle bakıyorum yarına.

Acıları silemiyoruz aslında bir bakışla,
Kimi ne acılar yaşamış, kimi yarışmış zamanla,
Kimi ne aşkı görmüş, kimi de karda kışta
Bazıları da aşkı ilmek ilmek işlemiş Nakışla,

Biz varsak her şey daha güzel zaten,
Biz yok olacaksak neden varız madem,
Biz bir olalım ki olmasın matem,
Yeter ki insanlık dolmasın elem.

İnci Naz Yazla

Sokak Lambası Altında

Sarı loş bir ışık yanıyor sokağın başında,
Tam da odamın baktığı o çıkmazda,
Küçükken 7-8 yaşında farkettim aslında,
Her derdimde sığındım o lambaya.

İlk sevgimi de ona söyledim,
İlk en büyük acımı da,
İlk sessiz dualarımı da ona karşı ettim,
Her şeyin ilkinin hapsettim ona zamanla.

Gece soluklanmak için oturduğum bir bankta,
Ders çalışmak için geçtiğim masanın başında,
Sanatımı icra ettiğim her anımda,
Göz kırparak hatırlatır kendini bana.

Hayat beni nereye sürükleyecek bilmiyorum,
Dertler , tasalar hep benimle olacak,
Her sarı bir sokak lambasında benliğime bürünüyorum,
O lamba hep en iyi dostum kalacak.

İnci Naz Yazla

Benliğimin Ülkesine Yolculuk

Uzun bir yol var uçsuz bucaksız,
Gidiyorum, yürüyorum yolunda,
Tanımadığım bir sürü yüz görüyorum cansız, soluksuz,
Kim bilir neler verilmiş uğrunda.

Yoldan tıklım tıklım bir otobüs geçiyor ,
Hava da iyice karardı sis çöktü her yere,
Bi cesaret içimdeki deliyi dinliyorum
Atlıyorum hemen götürsün beni gideceği yere,

O kalabalıkta bir huzur var sanki,
Kalabalık ama herkes uyum içinde,
Herkesle öyle güzel anlaşıyorum ki,
Diyorum ki bitmese bu yolculuk keşke.

Herkes susmuş binbir dert içinde,
Kimi gözlerini kilitlemiş yol çerçevesinde
O soğukluğu iliklerimde hissediyorum
Bir yandan da gözlerimizdeki bağı seziyorum

Bu otobüs nereye gidiyor bilmiyorum,
Bir yaşlı kadın ile karşılıklı oturuyorum,
Yanında da oturmuş iki sevgiliyi seyrediyorum,
Gözlerimi usulca kapatıp yola devam ediyorum

Bazen tümsekler, yoğun yağışlarla geçiyor yollar,
Bazen de güneşli bahar tadındaydı ovalar,
Bir gün otobüste en önündeydim,
Bir günde en arkasında sessizceyim.

Bazen iner bir yüzüm kalır içim sessiz,
Bazen bana yabancı olur kendi sesim bensiz,
Anladım ki bu yol sandığım kadar sonlu değil,
Ben yürüdükçe değişecek bitecek gibi değil.

Otobüs ilerlerken karanlık bile tanıdık gelir bana,
Her durakta biraz daha yaklaşıyorum asıl zamana,
Otobüs dediğim şey benim hayatımmış aslında,
Ben binmemişim, hep içinde yol almışım onunla.
Ben kendime doğru varmışım hep kaçtıkça...

İnci Naz Yazla

Bahar

Kışın sessizliğinden çıkıp
Yavaşça araladı bahar kapımı.
Rüzgarın taze sesi doldu içime,
Gökyüzü daha da aydınlattı yolumu.

Her taraf yemyeşil,cıvı cıvı;
Ağaçların dalları sallanıyor usul usul.
Toprak uyanıyor artık derin uykusundan,
Rüzgar taşıyor baharı sessiz adımlarından.

Güneş sindikçe şehrin her taşına,
Yeni bir umut doğar her yaşına.
Soğuklar kaldı geride,uzakta;
Bu mevsim yakışır en çok sıcaklığa,ışığa.

Her başlangıç saklar bir lali;
Kalbim yeşerirken çiçek misali.
O hafif esinti taşır gizli bir cevheri;
Bahar öğretir:Güçlenmek en haklı vebali...

Merve Çakal

Bazen bir hikâye bitmez

Bazen bir hikâye bitmez,
Sadece susar...
Kelimeler yorulur, kalpler kırılır,
Ama o bağ, içten içe hâlâ konuşur.

Bizimki de öyleydi aslında,
Bir anda kopmadı hiçbir şey,
Sadece aramıza
Söylenmeyenler girdi.

Geceler şahidimdir;
Adını içimden geçirirken bile
Kalbim hâlâ sana doğru atıyorsa,
Bu bitiş değil... bu bekleyiştir.

Yeniden başlamak dedikleri şey,
Aslında unutarak değil,
Her şeye rağmen
Yine birbirini seçebilmektir.

Eğer bir gün dönersen,
Hiçbir şey olmamış gibi değil,
Her şeyi anlamış gibi bak bana...
Çünkü ben seni
Hep aynı yerden sevmeye devam ettim.

Ve belki bir gün,
Kırık yerlerimizden ışık sızar da
Biz yeniden
Aynı hikâyenin en güzel yerinde buluşuruz.

Zeycan Ago

OGUZ KAĞAN SANAT KÖŞESİ

“Reenkarnasyon” - Burak Groşa

OĞUZ KAĞAN SANAT KÖŞESİ

“Reenkarnasyon”

Kađıt űzeri akrilik,kuruboya,suluboya

-Burak Groşa

ULUĞ BEY BİLİM KÖŞESİ

Kosova ve Makedonya Türklüğünün Kökleri: Balkanlarda Oğuz İzleri

Genomun Saklı Satırları: Mikroproteinler ve Bağışıklığın Yeni Yüzü

Kosova ve Makedonya Türklüğünün Kökleri: Balkanlarda Oğuz İzleri

Özet

Kosova ve Kuzey Makedonya'daki Türk varlığı, yalnızca Osmanlı dönemiyle açıklanabilecek kadar basit değildir. Bölgedeki Türk kimliği, Osmanlı yerleşimleri, şehir kültürü, dil, dinî ve toplumsal aidiyetler ile daha eski Türk topluluklarının Balkanlardaki izlerinin birleşimiyle şekillenmiştir. Gagavuzlar gibi Oğuz kökenli Türk topluluklarıyla kurulan dil ve kültür benzerlikleri, Balkan Türklerinin daha geniş bir Oğuz dünyasının parçası olarak değerlendirilmesine imkân verir. Bununla birlikte tarihî veriler, Kosova ve Makedonya Türklerinin kökenini tek bir göç hareketine bağlamanın doğru olmayacağını gösterir. Bu yazı, Balkan Türklüğünün kökenlerine popüler bilim diliyle bakmayı ve Kosova-Makedonya Türkleri ile diğer Oğuz toplulukları arasındaki ortak noktaları değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Giriş

Balkanlarda Türk varlığı denildiğinde çoğu kişinin aklına doğrudan Osmanlı dönemi gelir. Bu yanlış değildir, fakat eksiktir. Çünkü Balkanlar, yüzyıllar boyunca farklı halkların, dillerin, inançların ve devletlerin kesiştiği geniş bir tarih sahnesidir. Türklerin Balkanlarla ilişkisi de tek bir tarihte başlayıp tek bir çizgide ilerleyen düz bir hikâyeye değildir. Eh, tarih zaten düz çizgi olsaydı insanlar onu bu kadar yanlış anlamakta zorlanmazdı.

Kosova ve Kuzey Makedonya'daki Türk toplulukları, özellikle Osmanlı döneminde güçlenen şehir hayatı, eğitim kurumları, esnaf yapıları, dinî merkezler ve kültürel çevreler içinde belirginleşmiştir. Prizren, Priştine, Üsküp, Kalkandelen, Gostivar gibi şehirler, Türkçenin ve Türk kültürünün Balkanlardaki önemli merkezleri arasında yer almıştır. Akademik çalışmalarda Kosova Türklerinin çoğu zaman Osmanlı mirasıyla ilişkilendirildiği, ancak bu topluluğun yalnızca yönetici sınıf ya da askerî zümre üzerinden açıklanamayacağı belirtilir. Balkanlarda "Türk" adının tarih boyunca din, dil, şehir kültürü ve toplumsal aidiyetle iç içe geçtiği de vurgulanır.

Balkanlara Türk Göçleri ve Osmanlı Dönemi

Kosova ve Makedonya'daki Türk varlığının en görünür hâle geldiği dönem Osmanlı egemenliğiyle başlar. Osmanlıların Balkanlara ilerleyişiyle birlikte bölgeye askerler, yöneticiler, zanaatkârlar, din görevlileri, tüccarlar ve çeşitli yerleşimci topluluklar gelmiştir. Bu süreç, yalnızca askerî fetihle sınırlı kalmamış; şehirlerin idari, kültürel ve ekonomik yapısını da dönüştürmüştür.

Kosova'da Türk nüfusunun özellikle Prizren ve Mamuşa çevresinde yoğunlaştığı görülür. Prizren, tarih boyunca Kosova Türklerinin kültürel ve siyasal merkezlerinden biri olarak öne çıkmıştır. Kuzey Makedonya'da ise Üsküp başta olmak üzere birçok şehirde Türk dili ve kültürü tarihsel varlığını sürdürmüştür. Bu durum, Türk kimliğinin şehir hayatıyla güçlü bir bağ kurduğunu gösterir.

Oğuz Ortaklığı: Dilin Gösterdiği Akrabalık

Kosova ve Makedonya Türklerinin konuştuğu Türkçe, Türkiye Türkçesiyle aynı büyük dil ailesi içinde yer alır. Bu aile, Türk dillerinin Oğuz kolu olarak bilinir. Oğuz grubu içinde Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi, Türkmen Türkçesi ve Gagavuz Türkçesi gibi diller bulunur.

Bu ortaklık, yalnızca kelimelerde değil; ses yapısında, bazı eklerde, deyimlerde ve anlatım biçimlerinde de kendini gösterir. Elbette Kosova ve Makedonya Türkçesi, Balkan coğrafyasında Arnavutça, Makedonca, Sırpça ve diğer dillerle uzun süreli temas içinde bulunduğu için kendine özgü özellikler kazanmıştır. Ama temel yapı bakımından Oğuz Türkçesi dairesi içinde değerlendirilir.

Gagavuzlarla Benzerlik Meselesi

Gagavuzlar, bugün özellikle Moldova'nın Gagavuzya bölgesi ve Ukrayna'nın bazı kesimlerinde yaşayan, büyük ölçüde Ortodoks Hristiyan inancına mensup Oğuz Türkü bir topluluk olarak bilinir. Gagavuz dili de Oğuz Türkçesi koluna bağlıdır ve Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi ve Türkmen Türkçesiyle aynı dil grubunda değerlendirilir.

Kosova ve Makedonya Türkleriyle Gagavuzlar arasında doğrudan "aynı topluluktan gelme" gibi kesin bir hüküm vermek doğru olmaz. Böyle bir iddia için daha güçlü tarihî, dilbilimsel ve genetik kanıtlar gerekir. Fakat şunu söylemek mümkündür: Gagavuzlar ve Balkan Türkleri, daha geniş Oğuz-Türk dünyasının farklı tarihî kollarıdır. Bu yüzden bazı dil özellikleri, kültürel unsurlar ve tarihî hafıza noktalarında ortaklıklar görülmesi şaşırtıcı d

Balkanlarda Başka Türk Unsurları Var mıydı?

Balkanlara gelen Türk unsurları yalnızca Osmanlı dönemindeki Anadolu kökenli yerleşimcilerden ibaret değildir. Daha eski dönemlerde Peçenekler, Kumanlar/Kıpçaklar, Uzlar gibi çeşitli Türk topluluklarının Balkan coğrafyasında iz bıraktığı bilinmektedir. Ancak bu toplulukların bugünkü Kosova ve Makedonya Türkleriyle doğrudan ve kesintisiz bir soy ilişkisi içinde olduğunu söylemek zordur.

Daha makul yaklaşım şudur: Balkanlar, farklı Türk unsurlarının farklı dönemlerde temas ettiği bir coğrafyadır. Bugünkü Kosova ve Makedonya Türk kimliği ise en güçlü biçimde Osmanlı dönemi şehir kültürü, Oğuz Türkçesi, İslamî-Türk geleneği ve yerel Balkan şartları içinde şekillenmiştir. Yani mesele "tek kök" değil, çok katmanlı bir tarih meselesidir. Tarihçiler de zaten bu yüzden sürekli arşiv karıştırıyor; yoksa herkes iki cümleyle işi bitirirdi.

Sonuç

Kosova ve Makedonya Türklüğünün kökeni, tek bir göç hikâyesiyle açıklanamayacak kadar zengindir. Osmanlı dönemi, bu kimliğin görünürleştiği ve kurumsallaştığı en önemli tarihî zemindir. Bunun yanında Oğuz Türkçesiyle kurulan dil bağı, Gagavuzlar ve diğer Oğuz topluluklarıyla ortak bir kültürel çerçeveye sunar.

Gagavuzlar, Kosova ve Makedonya Türkleriyle aynı topluluk değildir; fakat Oğuz dünyasının Balkanlardaki farklı yansımalarından biri olarak dikkat çeker. Bu nedenle Balkan Türklüğünü anlamak için hem Osmanlı mirasına hem de daha geniş Türk dili ve kültürü tarihine birlikte bakmak gerekir.

Kosova ve Makedonya Türkleri, bu çok katmanlı tarih içinde yalnızca geçmişten kalan bir topluluk değil; Türkçeyi, kültürü ve kimliği Balkanlarda yaşatmaya devam eden canlı bir hafızadır.

Genomun Saklı Satırları: Mikroproteinler ve Bağışıklığın Yeni Yüzü

Özet

Bilim insanları uzun yıllar boyunca insan genomunun yalnızca belirli bölgelerinin protein ürettiğini, geri kalan büyük kısmının ise çoğunlukla düzenleyici ya da işlevsiz olabileceğini düşünüyordu. Ancak son yıllarda yapılan çalışmalar, daha önce "kodlamayan" ya da önemsiz kabul edilen bazı bölgelerin çok küçük proteinler üretebildiğini gösterdi. Mikroprotein veya mikropeptit adı verilen bu yapılar, klasik proteinlerden çok daha kısa olmalarına rağmen bağışıklık sistemi, hücre içi iletişim, kanser biyolojisi ve tedavi araştırmaları açısından dikkat çekici hâle gelmiştir. Özellikle bazı mikroproteinlerin tümör hücrelerinde ortaya çıkması, kanser aşıları ve immünoterapi için yeni hedefler sunabileceğini düşündürmektedir. Bu yazıda mikroproteinlerin ne olduğu, neden geç fark edildiği ve kanser araştırmalarında neden önemli görüldüğü popüler bilim diliyle ele alınmaktadır.

Giriş

İnsan genomu uzun süre büyük bir kitap gibi düşünöldü: Bazı sayfalar anlamlıydı, bazı sayfalar ise sanki boşluk, karalama ya da gereksiz tekrarlarla doluydu. Bilim insanları özellikle protein kodlayan genlere odaklandı. Çünkü proteinler, hücrelerin çalışmasında doğrudan görev alan temel moleküllerdir. Fakat genom sandığımızdan daha kurnaz çıktı. Daha önce "kodlamayan" ya da önemsiz görölen bazı bölgelerin aslında küçük proteinler üretebildiği anlaşıldı. Bu küçük yapılar, mikroproteinler ya da mikropeptitler olarak adlandırılır. Son yıllarda ribozom profillemeye, proteomik analizler ve gelişmiş genetik yöntemler sayesinde binlerce yeni mikroprotein adayı tanımlanmıştır. 2024 tarihli bir derleme, küçük açık okuma çerçevelerinden kodlanan ve daha önce fark edilmemiş binlerce mikroprotein geninin belirlendiğini vurgular.

Mikroprotein Nedir?

Mikroproteinler, klasik proteinlere göre çok daha kısa amino asit zincirlerinden oluşur. Birçok kaynakta mikroproteinlerin yaklaşık 10-150 amino asit uzunluğunda olabildiği belirtilir. Bu küçük boyutları nedeniyle uzun süre genom analizlerinde gözden kaçmışlardır. Çünkü eski gen bulma yöntemleri genellikle daha uzun protein kodlayan bölgeleri yakalamaya göre ayarlanmıştı. Kısaca şöyle düşünebiliriz: Bilim insanları yıllarca genom kitabında uzun paragrafları aradı. Oysa bazı önemli bilgiler dipnotlarda, kısa notlarda ve kenara sıkışmış küçük cümlelerde saklıydı. Mikroproteinler de bu küçük ama etkili cümlelere benzer.

Bu yapılar bazen hücre içi sinyal yollarını etkileyebilir, bazen mitokondri, bağışıklık, DNA onarımı veya hücre büyümesi gibi süreçlerde rol alabilir. Kanser araştırmalarında ilgi çekmelerinin nedeni de tam burada başlar: Bazı mikroproteinler tümör hücrelerinde farklı şekilde üretilebilir ve bağışıklık sistemi tarafından tanınabilecek özel işaretler hâline gelebilir.

“Çöp DNA” Denilen Yerlerden Gelen Sürpriz

Geçmişte genomun protein kodlamayan kısımlarına bazen halk arasında “çöp DNA” deniyordu. Bu ifade zaten bilimsel olarak da fazla kaba bir basitleştirmeydi. Sonraki yıllarda bu bölgelerin gen düzenleme, RNA üretimi, kromatin yapısı ve hücresel kontrol gibi birçok işlevde rol oynayabileceği anlaşıldı.

Mikroproteinlerin keşfi bu tabloyu daha da ilginç hâle getirdi. Çünkü bazı mikroproteinler, daha önce uzun kodlayıcı gen olarak kabul edilmeyen bölgelerdeki kısa açık okuma çerçevelerinden, yani sORF adı verilen küçük genetik bölümlerden üretilebiliyor. Bir başka deyişle, eskiden “buradan protein çıkmaz” denilen bazı yerlerden gerçekten protein benzeri işlevsel ürünler çıkıyor. 2024 tarihli çalışmalar, uzun kodlamayan RNA olarak sınıflandırılan birçok transkriptin aslında kısa ORF’ler taşıyabildiğini ve ribozomlar tarafından çevrilebildiğini göstermektedir.

Bu durum biyolojide önemli bir ders verir: Canlı sistemlerde “gereksiz” etiketi yapıştırmadan önce birkaç kez düşünmek gerekir. Genom, insanın Excel tablosu değildir; bazen en küçük satır en büyük anlamı taşıyabilir.

Bağışıklık Sistemiyle İlişkisi

Bağışıklık sistemi, vücudun yabancı ya da anormal yapıları tanıma ve onlara karşı yanıt verme mekanizmasıdır. Mikroproteinler bu noktada iki şekilde önem kazanır.

- Birincisi, bazı mikroproteinler bağışıklık sisteminin düzenlenmesinde rol oynayabilir. Yani doğrudan bağışıklık hücrelerinin davranışını, sinyal yollarını ya da inflamasyon süreçlerini etkileyebilir. 2024 tarihli bir derleme, nonkanonik mikroproteinlerin bağışıklık düzenlenmesinde yeni ve eksik anlaşılmış bir alan oluşturduğunu belirtir.
- İkincisi, bazı mikroproteinler kanser hücrelerinde ortaya çıktığında bağışıklık sistemi için özel bir hedef hâline gelebilir. Kanser hücreleri, normal hücrelerden farklı protein parçaları sunabilir. Bağışıklık sistemi bu farkı yakalayabilirse, tümör hücrelerini daha kolay tanıyabilir. İşte mikroproteinler burada yeni bir “hedef listesi” sunabilir.

Kanser Tedavisinde Neden Heyecan Yaratıyor?

Kanser tedavisinde en büyük hedeflerden biri, tümör hücrelerini sağlıklı hücrelerden ayırabilmektir. Çünkü klasik tedavilerin önemli sorunu, kanser hücrelerini yok etmeye çalışırken sağlıklı dokulara da zarar verebilmesidir. Bağışıklık temelli tedaviler ise vücudun savunma sistemini tümöre yönlendirmeye çalışır.

Genomun Saklı Satırları: Mikroproteinler ve Bağışıklığın Yeni Yüzü

Mikroproteinler burada önemli olabilir. Bazı tümörler, normal dokularda bulunmayan veya çok düşük düzeyde bulunan mikroproteinler üretebilir. Bu mikroproteinlerden oluşan küçük parçalar, hücre yüzeyinde bağışıklık sistemine sunulabilir. Eğer bu parçalar tümöre özgüyse, kanser aşıları veya kişiselleştirilmiş immünoterapi için hedef olabilir.

2024 yılında yayımlanan bir çalışma, karaciğer kanseri hastalarına ait verilerde nonkanonik ORF'lerden kodlanan mikroproteinlerin tümöre özgü antijenler için önemli bir kaynak olabileceğini göstermiştir. Ayrıca aynı yıl yayımlanan haberlerde, karaciğer tümörlerine özgü bazı mikroproteinlerin kanser aşıları için aday hedefler oluşturabileceği aktarılmıştır.

Bu, "kanserin tedavisi bulundu" anlamına gelmez. Böyle başlıklar genelde bilimi magazinle dövenlerin işidir. Daha doğru ifade şudur: Mikroproteinler, kanser immünoterapisi için yeni ve umut verici hedef alanlarından biridir.

Primatlar, Toplumsal Yaşam ve Evrimsel Baskı Meselesi

Primatlarda sosyal yaşam, bağışıklık sistemi açısından önemli bir evrimsel baskı yaratmış olabilir. Çünkü kalabalık ve yakın temas içeren topluluklarda yaşamak, enfeksiyonların yayılma riskini artırır. Böyle ortamlarda bağışıklık sisteminin hem etkili hem de dengeli çalışması gerekir.

Bu noktada mikroproteinler için ilginç bir varsayım ortaya çıkar: Küçük, hızlı üretilen ve hücre içi süreçleri ince ayarla düzenleyebilen yapılar, bağışıklık sisteminde daha ekonomik ve esnek kontrol mekanizmaları sağlamış olabilir. Fakat bunu kesin bir gerçek gibi söylemek doğru olmaz. Şu an için daha güvenli ifade şudur: Primat bağışıklığı, sosyal yaşam, patojen baskısı ve genomun kodlamayan bölgelerinden çıkan yeni düzenleyici moleküller arasında araştırmaya açık bir ilişki vardır. Yani evrimsel hikâyeye cazip, ama hâlâ kanıt isteyen bir alan. Bilim burada "olabilir" der; sosyal medya ise hemen "kesin böyle olmuş" diye bağırır. Biz bağırın tarafta olmayalım.

Küçük Olmaları Neden Avantaj Olabilir?

Mikroproteinlerin küçük olması biyolojik açıdan birkaç nedenle ilginçtir. Daha kısa moleküller, hücre tarafından daha hızlı üretilir. Bazıları belirli proteinlere bağlanarak onların çalışmasını ince ayarla değiştirebilir. Ayrıca küçük yapıları sayesinde klasik büyük proteinlerden farklı etkileşim biçimleri gösterebilirler.

Kanser araştırmalarında mikropeptitlerin küçük boyut, yüksek özgüllük ve düşük toksisite gibi potansiyel avantajlara sahip olduğu; sinyal iletimi, mitokondri düzenlenmesi, DNA onarımı, bağışıklık ve tümör ilerlemesi gibi süreçlerde rol oynayabildiği belirtilmektedir.

Ama burada da dikkatli olmak gerekir. "Küçükse daha iyidir" diye bir biyoloji kuralı yoktur. Küçük olması bazı avantajlar sağlayabilir; ancak tedaviye dönüşebilmesi için kararlılık, hedefe ulaşma, bağışıklık yanıtı oluşturma ve güvenlik gibi birçok sorunun çözülmesi gerekir.

Genomun Saklı Satırları: Mikroproteinler ve Başışıklığın Yeni Yüzü

Karanlık Proteom: Bilinmeyen Proteinler Dünyası

Mikroprotein araştırmaları, bilim dünyasında “karanlık proteom” olarak da anılan daha geniş bir alanın parçasıdır. Bu kavram, daha önce tanımlanmamış, gözden kaçışmış veya işlevi bilinmeyen protein benzeri ürünleri ifade eder.

2026’da duyurulan uluslararası bir çalışmada, daha önce kodlamayan DNA bölgelerinden geldiği düşünölen 1.700’den fazla yeni küçük protein tanımlandığı ve bunların bir kısmının kanser immünoterapisi açısından hedef olabileceği belirtilmiştir. Bu yeni küçük protein sınıfı için bazı araştırmacılar “peptideins” kavramını da önermiştir.

Bu alanın heyecan verici tarafı şu: İnsan proteomu, yani vücudumuzdaki proteinler dünyası, sandığımızdan daha geniş olabilir. Genomun daha önce sessiz sanılan kısımları aslında düşük sesle konuşuyor olabilir. Bilim de nihayet kulaklığı çıkarıp dinlemeye başlamış gibi duruyor.

Sonuç

Mikroproteinler, modern biyolojinin en ilginç keşif alanlarından biridir. Daha önce önemsiz ya da protein kodlamayan bölgeler olarak görölen genetik alanlardan üretilebilmeleri, genom hakkındaki eski kabulleri yeniden düşündürmektedir. Küçük boyutlarına rağmen başışıklık sistemi, hücre düzenlenmesi ve kanser biyolojisi üzerinde etkili olabilecekleri anlaşılmaktadır.

Kanser tedavisi açısından mikroproteinlerin en dikkat çekici yönü, bazı tümörlerde özel antijenler oluşturabilme ihtimalidir. Bu durum, gelecekte kişiselleştirilmiş kanser aşıları ve immünoterapi yaklaşımları için yeni hedefler sunabilir. Ancak bu alan henüz gelişme aşamasındadır; umut verici olması, her mikroproteinin tedaviye dönüşeceği anlamına gelmez.

Yine de mikroproteinler bize önemli bir şey öğretir: Biyolojide küçük olan önemsiz değildir. Bazen yaşamın en kritik bilgileri, genomun en kısa ve en sessiz satırlarında saklanır.

KAŞGARLI MAHMUD

DİL VE KELİME KÖŞESİ

Tahayyül

Tür: Soyut

Anlamı: "Zihinde canlandırma, hayal etme, düş gücüyle kurma."

Köken: "Arapça"

Tahayyül, insanın henüz var olmayı içinde büyütmesidir. Bir şehir kurulmadan önce, bir fikir yazıya dökülmeden önce, bir gelecek gerçek olmadan önce insanın zihninde beliren ilk kıvılcımdır.

İnsan hayal edemediği şeyi inşa edemez. Bu yüzden tahayyül, boş bir düştten çok daha fazlasıdır; geleceğin sessizce çizilen ilk taslağıdır. Bazen bir milletin umudu da önce birkaç gencin zihninde başlar.

Sükût

Tür: Soyut

Anlamı: "Susma, sessiz kalma hâli."

Köken: "Arapça"

Sükût, bir yenilgi değildir. Bazen insanın içini topladığı, kelimeleri aceleye getirmede, kendini kalabalığın gürültüsünden koruduğu yerdir.

Bazı susuşlar vardır; anlatılamayanı taşır. Bir bakışa, bir bekleyişe, bir yarım kalmış cümleye dönüşür. İnsan sustuğunda dünya onu boş sanabilir; oysa kimi sessizliklerin içinde koca bir hayat yankılanır.

Yankı

Tür: Soyut

Anlamı: "Bir sesin çarpıp geri dönmesi; mecaz olarak geçmişte yaşanan bir şeyin insanda bıraktığı içsel etki."

Köken: "Türkçe"

Yankı, bitmiş sanılan bir sesin geri dönüşüdür. Bir söz, bir hatıra, bir şehir ya da bir çocukluk anısı; insanın içinde yıllar sonra bile yeniden duyulabilir.

Bazı şeyler geçip gitmez, yalnızca uzaklaşır. Sonra beklenmedik bir anda içimizde tekrar ses verir.

Yankı da tam orada başlar; geçmiş, bugünün sessizliğine usulca dokunur.

Seziş

Tür: Soyut

Anlamı: "Bir şeyi açıkça bilmeden, içten içe duyma ve kavrama hâli."

Köken: "Türkçe"

Seziş, insanın kelimelerden önce hissettiği ince bilgidir. Bazen bir bakışta, bazen bir sessizlikte, bazen de henüz adı konmamış bir duyguda kendini gösterir.

Her şeyi görmek gerekmez; bazı hakikatler insanın içine usulca dokunur. Seziş de tam orada başlar. Akıl henüz cümle kurmadan, kalp çoktan anlamıştır.

Köz

Tür: Somut / Soyut

Anlamı: "Ateşin sönmüş gibi görünen ama içinde sıcaklığını koruyan parçası; mecaz olarak içte saklı kalan güç, umut ya da duygu."

Köken: "Türkçe"

Köz, dışarıdan bakıldığında sönmüş sanılır. Üzerinde alev yoktur, sesi yoktur, gösterişi yoktur. Ama içinde hâlâ sıcaklık taşır; küçük bir nefesle yeniden alevlenebilir. İnsan da bazen böyledir. Yorulur, susar, geri çekilir; fakat içinde tamamen sönmeyen bir taraf kalır. Köz, tam da o saklı direnci anlatır. Sessizdir ama bitmiş değildir.

Peyda

Tür: Soyut

Anlamı: "Ortaya çıkma, belirme, görünür hâle gelme."

Köken: "Farsça"

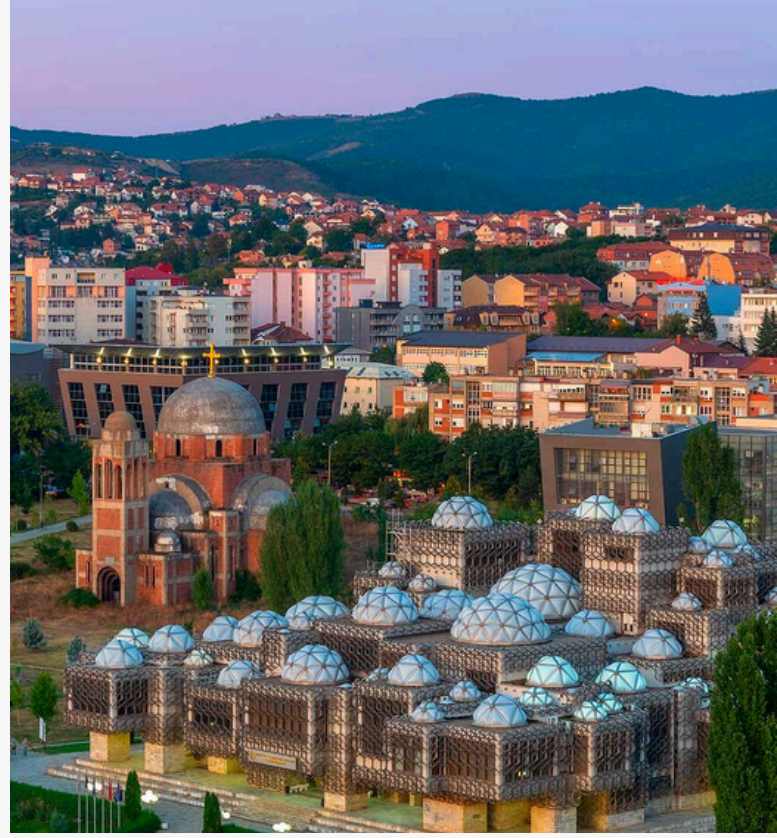
Peyda, saklı olanın görünür hâle gelmesidir. Bir duygu, bir düşünce, bir umut ya da bir yara; uzun süre içte kalır, sonra bir anda kendini belli eder.

İnsanın içinde bazı şeyler sessizce büyür. Gün gelir, bir sözde, bir bakışta, bir yazıda peyda olur. O anda anlarız: İçimizde susturduğumuz hiçbir şey gerçekten kaybolmamıştır.

KÜRŞAD FOTOĞRAF KÖŞESİ

KOSOVA

KÜRŞAD FOTOĞRAF KÖŞESİ

KOSOVA

Dergi Künyesi

Dergi Adı: Genç Kalemler

Yayın Türü: Aylık / Dijital Yayın

Yayıncı: Kosova Türk Gençleri Platformu (KOTGEP)

**Editör:
Melih Takyacı**

**Grafik Tasarım ve Mizanpaj:
Melih Takyacı**

**Kapak Tasarımı:
Melih Takyacı**

Katkıda Bulunanlar:

Ali Mula

Berra Skenderi

İkra Elşani

İnci Naz Yazla

Merve Çakal

Ramadan Buş

Zeycan Ago

Fetnan Derviş,

Beren Futko, Erva Pupus, Gaye Muzbeg, Cem Yürüş, Ebrar

Seydula, Simay Luma, Zeynep Sena Cinali,

Ecrin Arslan, Ecem Davulci, Güner Buş, Uygur Muzbeg, Asel

Ceylan, Esila Altıparmak.

**Dil ve Redaksiyon:
Melih Takyacı**

İletişim:

E-posta: kosovaturkgencleriplatformu@gmail.com

Web: www.kotgep.com

GENÇ KALEMİLER

Kosova'nın İlk Türkçe Dijital Dergisi

www.kotgep.com